

Nr 167.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1939.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 8 kap. 3 § rättegångsbalken¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

Under Svea hovrätt höra: Stockholms stad samt Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län; under Göta hovrätt: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Skaraborgs län; under hovrätten över Skåne och Blekinge: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; under hovrätten för Övre Norrland: Västerbottens och Norrbottens län; under hovrätten för Västra Sverige: Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1941 eller den senare dag Konungen bestämmer.

Mål eller ärende, vari talan fullföljts i Göta hovrätt såsom allmän överrätt från domstol eller annan myndighet inom Hallands, Göteborgs och Bohus eller Älvsborgs län och uti vilket vid lagens ikraftträdande icke av hovrätten fattats slutligt beslut, skall för vidare behandling överlämnas till hovrätten för Västra Sverige. De närmare föreskrifter, som med avseende härå må finnas erforderliga, meddelas av Konungen.

---

¹ Ändrad lydelse, se SFS 1935:268.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36),
innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och
utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under
konkurs.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 15 oktober 1880, innefat-tande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs,¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

Ärenden angående lagfart av järnväg upptagas och prövas av inskrivnings-domaren i Stockholm, då järnvägen till större delen av sin sträckning ligger inom domsagor under Svea hovrätt eller hovrätten för Övre Norrland, av inskrivningsdomaren i Jönköping, då järnvägen till större delen ligger inom domsagor under Göta hovrätt eller hovrätten för Västra Sverige, samt av in-skrivningsdomaren i Kristianstad, då järnvägen till större delen ligger inom domsagor under hovrätten över Skåne och Blekinge.

Är järnväg lagfaren hos någon av förenämnda inskrivningsdomare och inträda förändrade förhållanden, lyder järnvägen ändock fortfarande under samma inskrivningsdomare.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1941 eller den senare dag Konungen bestämmer.

---

¹ Ändrad lydelse, se SFS 1935:269.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler fråga om inrättande av en hovrätt för Västra Sverige samt anför därvid:

Inledning.

Frågan om en uppdelning av Svea och Göta hovrätter har sedan länge i skilda sammanhang varit föremål för överväganden. Särskilt med hänsyn till den blivande rättegångsreformen har denna fråga erhållit ökad aktualitet. Processkommissionen (1926) utgick ifrån att den för våra förhållanden lämpligaste hovrättsorganisationen skulle ernås, om hovrätternas antal bestämdes till lägst sju, högst nio. Enligt båda dessa alternativ skulle en hovrätt inrättas i Göteborg. Denna hovrätts domsområde skulle omfatta, enligt alternativet med nio hovrätter Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län enligt alternativet med sju hovrätter nämnda län jämte Värmlands län.

De av chefen för justitiedepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande kostnaderna för processreformens genomförande (1928) utgingo vid sina beräkningar från processkommissionens förslag med sju hovrätter, därav en förlagd till Göteborg.

I propositionen (nr 80) till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna för en rättegångsreform anförde föredragande departementschefen:

Redan under nuvarande rättegångsordning ha vid upprepade tillfällen väckts förslag om uppdelning av de båda större hovrätterna. Huvudsyftet med dessa förslag torde i allmänhet ha varit att sätta hovrätternas ledamöter i stånd att inhämta närmare kännedom om de förhållanden varunder rättskipningen i landets olika delar verkar och på detta sätt skapa ökad förståelse för de särskilda synpunkter som härvid äro av betydelse, samtidigt som genom hovrätternas större tillgänglighet allmänhetens intresse för deras

rättsskipning skulle stärkas. Om dessa skäl jämväl under nuvarande, rent skriftliga rättegångssätt måste tillmätas betydelse, framstår det vid ett system med muntlig förhandling, där parterna i regel ha att själva eller genom ombud komma tillstådes, som så mycket angelägnare, att anstalter vidtagas för att denna skyldighet ej må bliva alltför betungande. Såsom jag tidigare utvecklat kommer också upptagande av bevisning särskilt i grövre brottmål att äga rum inför hovrätten. Med hänsyn till såväl den enskildes som det allmännas kostnader är det därför av stor vikt, att hovrätterna i högre grad än nu är fallet erhålla en lokal förläggning. Hur långt denna tanke lämpligen bör fullföljas, är uppenbarligen beroende jämväl av vissa andra förhållanden. Det ligger i sakens natur, att varje hovrätts domkrets måste omfatta ett mera betydande antal underrättsdomkretsar. Hovrättens arbetsuppgifter skulle eljest icke bliva av tillräckligt allsidig och intresseväckande beskaffenhet. Ej heller bör hovrättens domarbestånd bliva alltför fåtaligt utan lämna tillfälle till utbyte av åsikter och synpunkter i föreliggande frågor mellan ett större antal ledamöter. Med en alltför snäv krets av domare, som sättas att en längre tid samarbeta under tämligen ensartade förhållanden, föreligger alltid faran av en viss ensidighet och begränsning. Från nu angivna utgångspunkter torde antalet hovrätter icke böra överstiga sju eller sättas lägre än till fem. Jag utgår härvid ifrån att ur Svea hovrätt bör utbrytas åtminstone en norrländsk hovrätt samt att en västsvensk hovrätt inrättas i Göteborg.

Beträffande tidigare väckt förslag om anordnande av särskilda hovrätts-
ting å orter utom hovrätternas stationeringsorter yttrade departementsche-
fen, bland annat, att det ej kunde förnekas att skäl talade för en sådan an-
ordning, ej minst med hänsyn till den större folkliga anknytning som rätts-
skipningen i överrätterna därigenom skulle vinna.

I fråga om övergången till den nya rättegångsordningen anförde departe-
mentschefen, att ehuru det föreslagna nya förfarandet såvitt anginge tiden
för dess införande måste behandlas som en enhet, det vore av vikt att, sedan
grunderna för detsamma blivit i huvudsak godkända, alla åtgärder vidtoges,
som kunde förmedla övergången till den nya ordningen. Under det att ar-
betet med den allmänna rättegångsreformen påginge, borde alltså till över-
vägande och avgörande upptagas sådana förslag till partiella reformer, som
vore ägnade att underlätta det nya rättegångsskickets införande och tillika
kunde utan olägenhet inpassas i den bestående ordningen. Frågan om de
ytterligare åtgärder, som påkallades i anledning av lagstiftningens genom-
förande, borde uppenbarligen regleras i samband med dennas antagande.
Bland de frågor vilka borde upptagas till slutlig behandling före den nya
lagstiftningens antagande stode i förgrunden bl. a. spörsmålet om uppdel-
ning av hovrätterna. Här om yttrade departementschefen:

Såsom jag redan framhållit kräves för anordnande av muntlig förhandling
i hovrätterna, att dessa erhålla en mera lokal förläggning. Antalet hovrätter
har synts mig böra vara lägst fem och högst sju. En uppdelning synes så-
hunda böra ske av Svea och Göta hovrätter. Uppenbarligen måste denna del-
ning vara genomförd och de nya hovrätterna kunna träda i verksamhet vid
den tid, då den nya förhandlingsordningen skall tillämpas. Med hänsyn här-
till torde det vara lämpligt, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för en del-
ning av nämnda hovrätter. Härigenom vinnes, att de nybildade hovrätterna

hunnit så att säga komma i gång och organisationen kunnat erhålla ökad stadga, innan det nya rättegångsskicket träder i kraft. Genom vidtagande i förväg av denna förändring torde övergången till den nya ordningen i hög grad underlättas.

Ehuru sålunda en uppdelning av hovrätterna är påkallad företrädesvis av hänsyn till den blivande rättegångsreformen, får det ej förbises, att skäl tala för en dylik delning även under nu gällande rättegångsordning. Visserligen har gjorts gällande, att med det för närvarande tillämpade skriftliga förfarandet i överrätterna det vore för parterna jämförelsevis likgiltigt var dessa äro belägna. En utflyttning av hovrätterna torde dock få anses i andra hänseenden medföra vissa fördelar. Dessa fördelar ha närmare utvecklats vid den tidigare behandlingen av frågan om upprättande av en hovrätt för de fyra nordligaste länen, och det torde icke vara nödvändigt att nu ingå härpå. Jag vill endast erinra om vikten av att hovrättens ledamöter erhålla tillfälle att leva och verka under de förhållanden, som i viss utsträckning sätta sin prägel på de till hovrätten fullföljda målen, samt om de svårigheter, som äro förenade med ledningen av ett verk av Svea hovrätts storlek. Beaktas bör även, att statsmakterna i princip uttalat sig för upprättande av en norrländsk hovrätt redan före genomförandet av en rättegångsreform.

Med hänsyn till det anförda finner jag lämpligt att, därest riktlinjerna för rättegångsreformen vinna riksdagens bifall, utredning snarast igångsättes rörande det antal hovrätter, som påkallas av ett reformerat förfarande, och om hovrätternas förläggning. Det ligger i sakens natur, att jag icke i frågans nuvarande läge kan intaga en bestämd ståndpunkt till därmed sammanhängande spörsmål. Dock synes som jag redan berört uppenbart, att en hovrätt bör hava sitt säte i Göteborg och att åtminstone en hovrätt bör förläggas till Norrland.

Särskilda utskottet biträdde i allt väsentligt propositionens ståndpunkt såväl i fråga om hovrätternas uppdelning och införande av hovrättsting som beträffande övergången till den nya rättegångsordningen. Utskottet framhöll, bland annat, att vid en uppdelning av hovrätterna borde stor försiktighet iakttagas och deras antal icke sättas högre än som oundgängligen påkallades. Uppenbarligen måste åtminstone en hovrätt inrättas i Norrland, och starka skäl syntes även tala för att en hovrätt förlades till Göteborg. Det syntes lämpligt, att frågan om en uppdelning av Svea och Göta hovrätter snarast toges under omprövning. Därvid torde särskilt spörsmålet om det lämpliga antalet hovrätter i Norrland och om deras förläggning böra övervägas.

Riksdagen anslöt sig till utskottets uttalanden i nu berörda delar.

Sedan processlagberedningen genom Kungl. Maj:ts remiss den 29 december 1933 anbefallts att verkställa utredning rörande uppdelning av Svea och Göta hovrätter samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag vartill utredningen kunde föranleda, överlämnade processlagberedningen — under förmålan att utredningen angående uppdelning av Göta hovrätt ännu icke slutförts — ett den 22 december 1934 dagtecknat yttrande och förslag rörande uppdelning av Svea hovrätt.

I yttrandet angavs till en början huru processlagberedningen preliminärt tänkt sig hovrättsförfarandets anordnande i samband med rättegångsrefor-

men. I anslutning härtill framhölls, att ett hovrättsförfarande, anordnat på sätt beredningen förutsatt, med nödvändighet krävde, att hovrätterna gjordes mera lättillgängliga för de rättssökande. Enligt beredningens förslag skulle parter, målsägande i brottmål, sakkunniga och vittnen i stor utsträckning hava att inställa sig i hovrätt vid muntlig förhandling. Det framstode då som ofrånkomligt att sådana anordningar träffades, att deras inställelseskyldighet icke bleve alltför betungande eller förorsakade dem oskäligen kostnader. Även ur statsekonomisk synpunkt vore hovrätternas lättillgänglighet av stor betydelse, enär eljest statsverkets utgifter för fri rättegång ävensom för vittnesersättningar och andra kostnader, då dessa skulle utgå av statsmedel, komme att stiga i alltför hög grad. De antydda olägenheterna kunde ock befaras medföra betydande svårigheter för tillämpning av ett muntligt hovrättsförfarande överhuvudtaget och därigenom äventyra de fördelar man eftersträvade med ett dylikt förfarande. I yttrandet erinrade processlagberedningen vidare, hurusom för ernående av hovrätternas lättillgänglighet två utvägar stode till buds: hovrätternas uppdelning och införande av hovrättsting. Enligt vad beredningen uttalade måste i viss utsträckning båda dessa utvägar anlitas vid sidan av varandra. Genom anordnande av hovrättsting i hovrättsområdets från förläggningssorten mera avlägsna delar vunnes otvivelaktigt beaktansvärda fördelar. Särskilt i stora och omfattande mål med vidlyftig vittnesbevisning måste det ofta medföra besparing och lättnad, om hovrätten sammanträdde å en för parter och vittnen mera välbelägen ort än förläggningssorten. Emellertid ansåg processlagberedningen denna utväg icke kunna anlitas i alltför betydande utsträckning. På skäl, som i yttrandet närmare angåvos, måste enligt beredningens åsikt som allmän princip fasthållas, att hovrätternas antal gjordes så stort, att den övervägande delen av hovrättens arbete kunde fullgöras å den ordinarie förläggningssorten.

Processlagberedningen förordade därefter inrättande av två hovrätter för de fyra nordligaste länen.

Enligt beslut vid 1935 års riksdag inrättades från och med den 1 oktober 1936 en hovrätt i Umeå med ett domsområde, omfattande Västerbottens och Norrbottens län.

I likalydande motioner (nr 289/I och nr 422/II) vid 1936 års riksdag hemställdes om åtgärder för inrättande i Göteborg av en hovrätt för Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län. Sedan i motionerna erinrats om att riksdagen redan för fem år sedan uttalat sig för att frågan om uppdelning av Göta hovrätt snarast toges under omprövning samt att något förslag i detta avseende ännu icke framkommit, anförde motionärerna vidare:

Det torde vara uppenbart och har under alla föregående utredningar rörande processuella organisationsfrågor utan meningsskiljaktighet antagits, att en hovrätt bör förläggas till Göteborg, rikets främsta handels- och sjöfartsstad. Att så icke redan för länge sedan skett har varit till men ej blott för näringsliv och samhällsutveckling i Västra Sverige utan ock för rätts-

skipningen, som fått umbära den stimulerande och befruktande kontakten med rikt pulserande ekonomiskt liv. Det finnes efter riksdagens nyss nämnda ståndpunktstagande icke någon anledning att längre dröja med inrättandet av en hovrätt i nämnda stad. Frågan om beredande av lämplig lokal för hovrätten har sedan en längre tid varit föremål för en från stadens sida igångsatt utredning, vilken snart torde lämna definitivt resultat.

Det enda spörsmål som härvidlag synes kunna vara föremål för någon tvekan rör omfattningen av den blivande hovrättens jurisdiktionsområde. Enligt vår mening är den naturliga och ändamålsenliga lösningen att dela Göta hovrätts nuvarande område i två ungefär lika stora hälfter, omfattande den ena Östergötland och Småland med Öland, den andra de fyra västra landskapen. Dessa senare bilda en naturlig enhet kring Göteborg som centrum. Däremot torde ej böra ifrågakomma att till detta hovrättsområde föra Värmlands län, vilket närmare sammanhänger med det övriga Svealand, särskilt dettas västra del, och till sin ekonomiska och sociala struktur mera liknar detta. Svea hovrätts område — fränsett Västerbotens och Norrbottens län — synes lämpligen böra uppdelas på tre hovrätter, varav en för nedre Norrland och en för västra Svealand. Genom en sådan organisation skulle uppkomma sju hovrätter, det av processkommisionen angivna minimiantalet vid muntlig processordning, av vilka de fem sydligare bleve tämligen jämnstora, de två nordligare helt naturligt på grund av den glesare bebyggelsen mindre. En såvitt möjligt jämn fördelning av rättsskipningsorganen på rikets olika delar utan olämplig koncentration till huvudstaden bleve därav följden. Härtill kommer att en tudelning av Göta hovrätt organisatoriskt är mycket enklare att genomföra, därest en samtidig sönderstyckning av Svea hovrätts område undvikes. Intet mera torde härutinnan vara erforderligt än att överflytta två av Göta hovrätts nuvarande fyra divisioner till Göteborg med tillfogande av viss för den nya hovrättens självständiga verksamhet erforderlig personal.

Första lagutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 20) — efter att hava redogjort för vad tidigare förekommit i ärendet — bland annat:

Såsom av utskottets redogörelse framgår kräver den blivande rättegångsreformen med nödvändighet att hovrätterna göras lätt tillgängliga för allmänheten. Redan under gällande rättegångsordning skulle det vara av stor betydelse att hovrätterna i högre grad än nu är fallet erhöles en lokal förläggning. Riksdagen förklarade också år 1931, att det syntes lämpligt att frågan om en uppdelning av Svea och Göta hovrätter snarast toges under omprövning. Det torde vara uppenbart att en av de nya hovrätterna bör få sitt säte i Göteborg.

Under hänvisning till det utredningsuppdrag beträffande frågan om uppdelning av Göta hovrätt, vilket lämnats processlagberedningen, uttalade utskottet, att någon anledning för riksdagen att redan nu ingå i prövning av frågan icke torde föreligga.

Efter hemställan av utskottet avslog riksdagen motionerna.

Processlagberedningens förslag om inrättande av en västsvensk hovrätt.

Kungl. Maj:t anbefalldes därefter den 29 maj 1936 processlagberedningen att till förnyat övervägande upptaga frågan, i vilken ordning uppdelningen av de större hovrätterna borde fullföljas, samt till justitiedepartementet

snarast inkomma med förslag rörande jurisdiktionsområde och förläggningsort för den hovrätt som ansåges först höra upprättas.

I yttrande den 15 oktober 1938 uttalade processlagberedningen — under hänvisning till vad beredningen i yttrandet den 22 december 1934 anfört rörande dess preliminära inställning till det blivande hovrättsförfarandet — att vad därvid anförts finge anses giltigt även med hänsyn tagen till det förslag till ny rättegångsbalk, som beredningen inom kort ämnade framlägga. Detta förslag avveke väl i fråga om hovrättsförfarandet på vissa punkter från de riktlinjer, som av beredningen preliminärt angivits i det tidigare yttrandet. Avvikelserna innebure emellertid, att kravet på muntlig förhandling i hovrätt ytterligare tillgodosetts — sådan förhandling skulle som regel äga rum i såväl tvistemål som brottmål — och de företagna ändringarna vore sålunda ägnade att än mera framhäva behovet av att hovrätterna gjordes lättare tillgängliga.

Beträffande den uppdelning av de två större hovrätterna, som enligt vad sålunda angivits finge anses påkallad, erinrade processlagberedningen om det av beredningen redan framlagda förslaget om inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. Tillräckliga skäl syntes enligt processlagberedningens mening för närvarande icke föreligga för inrättande därutöver av någon hovrätt inom Svea hovrätts nuvarande domsområde.

Processlagberedningen behandlade därefter spörsmålet om en uppdelning av Göta hovrätt samt framhöll, att under den tidigare behandlingen av frågan om en rättegångsreform det allmänt ansetts, att en dylik uppdelning skulle vara erforderlig. Efter en redogörelse för vad härutinnan tidigare förekommit anförde processlagberedningen vidare:

Av den lämnade redogörelsen framgår, att enighet rått därom, att en västsvensk hovrätt bör inrättas med förläggning till Göteborg. Med hänsyn till önskemålet att hovrätterna i samband med rättegångsreformen skola göras lättare tillgängliga föreligga ock starka skäl för inrättande av en hovrätt i Göteborg. I och för sig äro väl avstånden från skilda orter inom Göta hovrätts jurisdiktionsområde till den nuvarande hovrättsstaden Jönköping icke i något fall ägnade att för dem, som skola ha att inställa sig i hovrätten, medföra så stora olägenheter, som göra sig gällande beträffande vissa delar av Svea hovrätts jurisdiktionsområde och som bl. a. föranlett kravet på inrättande av särskilda hovrätter för Norrland. Om hänsyn toges allenast till avstånden, vore fördenskull måhända en uppdelning av Göta hovrätt icke så starkt påkallad. Denna fråga bör emellertid i främsta rummet bedömas ur en annan synpunkt. Göteborg är rikets största sjöfartsstad och medelpunkten för en livlig industri och handel. För den rätts-sökande allmänheten finnes i Göteborg att tillgå ett stort antal dugliga advokater. Det antal mål, som förekommer i Göteborg och de närmast belägna landsdelarna, är ock synnerligen stort. Inrättandet av en särskild hovrätt i Göteborg skulle därför komma att medföra lättnad för en relativt sett mycket betydande del av befolkningen inom Göta hovrätts nuvarande domsområde.

Till belysande av vad sålunda anförts åberopade processlagberedningen *vissa statistiska uppgifter* samt anförde därvid i huvudsak:

Göteborgs och Bohus län hade en areal av 5,046 kvadratkilometer. Av de två närmast belägna länen innehölle i areal Hallands län 4,922 och Älvsborgs län 12,739 kvadratkilometer. Antalet av underrätterna avgjorda mål under tiden 1935—1937 hade i medeltal för år utgjort: för Göteborgs och Bohus län 14,201 — därav för Göteborgs stad 10,197 — eller efter frånräknande av de mål, som avgjorts av polisdomstolen i Göteborg, 6,233, för Hallands län 2,781 och för Älvsborgs län 5,805. En sammanställning med arealuppgifterna utvisade, att måltätheten — med bortseende från de av polisdomstolen i Göteborg avgjorda målen — utgjorde för Göteborgs och Bohus län 123.52, för Hallands län 56.50 och för Älvsborgs län 45.57, allt antal mål för 100 kvadratkilometer. Måltätheten för övriga län, tillhörande Göta hovrätts jurisdiktionsområde, utgjorde: för Skaraborgs län 50.93, för Jönköpings län 34.64, för Kronobergs län 20.53, för Kalmar län 39.78 och för Östergötlands län 32, allt likaledes mål för 100 kvadratkilometer. Vad anginge riket i övrigt vore måltätheten endast för Stockholms stad och Malmöhus län större än för Göteborgs och Bohus län. Antalet av Göta hovrätt genom slutligt utslag avgjorda mål för tiden 1935—1937 utgjorde i genomsnitt 1,927 per år. Av målen härrörde — räknat i medeltal för år — 465 från underrätter inom Göteborgs och Bohus län, 136 från underrätter i Hallands län och 301 från underrätter i Älvsborgs län. Målen från Göteborgs och Bohus län utgjorde sålunda inemot 25 procent och målen från samtliga tre nyssnämnda län sammanlagt mellan 45 och 50 procent av hela antalet av hovrätten avgjorda mål.

Processlagberedningen anförde i anslutning härtill:

Ehuru dessa uppgifter icke kunna utgöra grundval för en beräkning av det antal mål, som kommer att fullföljas efter en ny rättegångsordning, torde de dock vara vägledande för bedömande av målens lokala fördelning. Man synes sålunda kunna antaga, att av samtliga till hovrätt fullföljda mål från de delar av riket, som nu höra under Göta hovrätt, även framdeles ungefär hälften kommer att utgöras av mål från underrätter inom det område, som bildas av Göteborgs och Bohus, Hallands och Älvsborgs län. Att under dessa förhållanden påtagliga fördelar skulle stå att ernå genom inrättande av en hovrätt i Göteborg, måste anses uppenbart.

Beträffande *domsområdet för hovrätten i Göteborg* ansåg processlagberedningen, att av vad redan anförts följde, att däri lämpligen borde ingå, förutom Göteborgs och Bohus län, även Hallands och Älvsborgs län. Det kunde emellertid ifrågasättas, huruvida icke den nya hovrättens domkrets borde härutöver vidgas till att omfatta jämväl andra områden. I sådant hänseende erinrade processlagberedningen dels om processkommissionens förslag att hänföra Värmlands län till en hovrätt i Göteborg, förutsatt att antalet hovrätter i riket icke komme att överstiga sju, och dels om att i motionerna vid 1936 års riksdag förordats att Skaraborgs län men icke Värmlands län skulle ingå i domsområdet för en hovrätt i Göteborg. Processlagberedningen anförde beträffande Skaraborgs län:

En indelning, enligt vilken Skaraborgs län skulle hänföras till hovrätten i Göteborg, kunde måhända vara ägnad att för befolkningen inom vissa de-

lar av nämnda län medföra lättnader. För den större delen av länet torde emellertid Jönköping vara mera välbeläget. Till stöd för att bibehålla Skaraborgs län under hovrätten i Jönköping torde ock kunna framhållas, att därigenom lättare kan erhållas en lämplig arbetsfördelning mellan hovrätterna. Att förlägga länet i dess helhet till hovrätten i Göteborg torde sålunda icke böra ifrågakomma. En tänkbar utväg vore emellertid, att någon mindre del av länet överflyttades till hovrätten i Göteborg. En sådan anordning kunde finnas önskvärd beträffande Varadomsagan (Åse, Viste, Barne och Laske domsaga), vars befolkning väsentligen har sina förbindelser på Göteborg. Av hela arealen för Skaraborgs län, 8,467 kvadratkilometer, belöper på denna domsaga omkring 1,100 kvadratkilometer. Antalet av domsagens häradsrätt under tiden 1935—1937 avgjorda mål utgjorde årligen i medeltal 472, därav 26 civilmål. Dessa tal utgöra omkring 10 procent av motsvarande antal mål för hela länet. Antalet av Göta hovrätt under åren 1935—1937 avgjorda mål från Varadomsagan utgjorde årligen i genomsnitt 29, därav 7 vademål samt 3 civila och 19 kriminella besvärsmål. Detta antal är sålunda tämligen obetydligt, och de inställelser i hovrätten, som skulle föräntledas av mål från ifrågavarande domsaga, torde därför få antagas bliva jämförelsevis få. Då härtill kommer att järnvägsförbindelserna mellan Vara och Jönköping, å ena, samt Vara och Göteborg, å andra sidan, äro i stort sett likvärdiga samt att det erbjuder vissa olägenheter att låta ett län till olika delar lyda under skilda hovrätter, har beredningen ansett sig icke heller böra föreslå, att Skaraborgs län på sätt nu ifrågasatts skulle uppdelas mellan hovrätterna i Jönköping och Göteborg.

Beträffande frågan huruvida Värmlands län, som för närvarande lyder under Svea hovrätt, borde överföras till domsområdet för den nya hovrätten i Göteborg yttrade processlagberedningen:

För denna fråga är i viss mån avgörande, om kravet på uppdelning av Svea hovrätt anses böra leda till inrättande av ännu en hovrätt inom Svealand. Uppenbart är, att om t. ex. en hovrätt förlades till Örebro, även Värmlands län borde hänföras till denna hovrätt. En sådan anordning hade föreslagits av processkommissionen under förutsättning, att hovrätternas antal bestämdes till nio. Även motionärerna vid 1936 års riksdag utgingo från, att Värmlands län skulle komma att höra under en hovrätt för västra Svealand. Enligt vad förut anmärkts har beredningen emellertid icke ansett sig böra förorda inrättande av någon ny hovrätt inom Svealand. Till stöd för att Värmlands län överföres till den nya hovrätten i Göteborg må till en början framhållas, att detta län geografiskt sett nära sammanhänger med de landsdelar, som i övrigt skulle höra under hovrätten i Göteborg. Räknat från skilda orter i Värmland är avståndet till Göteborg kortare än till Stockholm. Sålunda är landsvägssträckan mellan Karlstad och Göteborg omkring 26 mil, under det att väglängden mellan Karlstad och Stockholm uppgår till omkring 35 mil. Särskilt för befolkningen i sydvästra Värmland äger Göteborg ur kommunikationssynpunkt avgjort företräde framför Stockholm som hovrättsstad. Det torde också kunna antagas, att länets kommersiella förbindelser i minst lika stor utsträckning gå över Göteborg som över Stockholm. Av särskild betydelse i nu förevarande avseende är vidare, att ett avskiljande av Värmlands län från Svea hovrätts jurisdiktionsområde skulle för sistnämnda hovrätt innebära lättnad i fråga om åliggandet att under en ny rättegångsordning hålla hovrättsting. Erinras må i sådant hänseende, att Svea hovrätts jurisdiktionsområde, även om på sätt beredningen förutsätter Västernorrlands och Jämtlands län avskiljas till en särskild hovrätt

och Värmlands län skulle hänföras till hovrätten i Göteborg, komme att innehålla en areal av 89,037 kvadratkilometer. En hovrätt i Göteborg skulle, därest den omfattade Värmlands län, erhålla en domkrets med en areal av 41,942 kvadratkilometer. En överföring av Värmlands län torde ock möjliggöra en starkare organisation av den nya hovrätten. På nu anförda skäl anser sig beredningen böra förordna, att även Värmlands län överföres till domsområdet för hovrätten i Göteborg. I detta sammanhang kan omnämnas, att Värmland intill år 1816 tillhörde Göta hovrätts domsområde. Beslutet om dess överflyttande till Svea hovrätts jurisdiktionsområde motiverades med, att det vore erforderligt att bereda Göta hovrätt nödig lättnad och att åstadkomma en jämnare fördelning mellan hovrätterna, vilka som bekant vid denna tid voro endast två.

Frågan om *den organisation*, som lämpligen borde givas åt den nya hovrätten ansåg processlagberedningen kunna för närvarande bedömas allenast med hänsyn till nu gällande rättegångsordning. Efter att hava lämnat vissa statistiska uppgifter rörande hovrätternas arbetsförhållanden fann processlagberedningen det uppenbart, att det sammanlagda antalet ledamöter för hovrätterna i Jönköping och Göteborg borde sättas högre än det nuvarande antalet ledamöter i Göta hovrätt. I vardera hovrätten borde finnas två divisioner, vilka emellertid borde förstärkas, varje division i Göta hovrätt med åtminstone en ledamot och varje division i hovrätten i Göteborg med två ledamöter. Den minskning av Svea hovrätts arbetsbörda som ett avskiljande av Värmlands län medförde, beräknade processlagberedningen ungefär motsvara en divisions halva arbetskaper. Genom en anordning med förstärkta divisioner skulle sannolikt bliva möjligt att indraga en av hovrättens divisioner.

Processlagberedningen anförde vidare, att någon ytterligare uppdelning av Göta hovrätt utöver den nu förordade icke torde böra ifrågakomma.

Vad slutligen anginge *den ordning*, i vilken den av processlagberedningen föreslagna uppdelningen av Svea och Göta hovrätter lämpligen borde fullföljas, erinrade beredningen hurusom Kungl. Maj:t och riksdagen tidigare förutsatt, att den uppdelning av hovrätterna, som bleve erforderlig, borde genomföras före ikraftträdandet av den nya rättegångsordningen. Med hänsyn härtill torde hovrätternas uppdelning böra utan dröjsmål slutföras. Processlagberedningen fann det ur vissa synpunkter önskvärt, om denna uppdelning kunde genomföras i ett sammanhang. Därest hinder härför ansåges möta, torde den större av de föreslagna nya hovrätterna, eller sålunda den hovrätt, som avsåges skola förläggas till Göteborg, böra först komma till stånd.

Över processlagberedningens senast återgivna yttrande avgåvos, efter remiss, *utlåtanden* av Svea hovrätt och Göta hovrätt, länsstyrelserna i Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs samt Värmlands län ävensom styrelserna för föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler och Sveriges stadsfiskaler samt styrelsen för Sveriges advokatsamfund. Vid Svea hovrätts yttrande hade fogats utlåtanden från häradshövdingarna och rådhusrätterna inom Värmlands

län samt vid Göta hovrätts yttrande utlåtanden från, bland andra, härads-hövdingarna och rådhusrätterna inom hovrättens domsområde utom rådhus-rätten i Mariestad.

Processlagberedningens förslag tillstyrktes eller lämnades utan erinran av länsstyrelselerna i Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, samtliga häradshövdingar och rådhusrätter i förstnämnda två län, samtliga häradshövdingar i Älvsborgs län samt rådhusrätterna i Vänersborg, Alingsås, Borås och Åmål, häradshövdingarna i Skövde, Vartofta och Frökinds samt Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsagor samt rådhusrätterna i Skara, Hjo och Falköping, häradshövdingen i Fryksdals domsaga och rådhusrätten i Karlstad ävensom styrelselerna för föreningarna Sveriges häradshövdingar och Sveriges stadsfiskaler. I övriga yttranden uttalades i olika hänseenden från processlagberedningen avvikande meningar.

Beträffande frågan om *Göta hovrätts uppdelning över huvud taget* framhöll Göta hovrätt, att i den mån rättegångsförfarandet i hovrätt komme att förändras, så att målen i allmänhet företoges till offentlig, muntlig förhandling, vid vilken parterna hade att själva eller genom ombud inställa sig, samt vittnen och sakkunniga skulle höras inför domstolen, vore det uppenbarligen angeläget tillse, att hovrätterna gjordes mera lättillgängliga för olika delar av domsområdet än för närvarande vore fallet. Visserligen vore Göta hovrätt förlagd ungefär mitt i domsområdet och därför med nutidens snabba kommunikationsmedel relativt sett ganska lättillgänglig för olika delar av detta, men en avsevärd förbättring i detta hänseende skulle enligt hovrättens uppfattning givetvis inträda för den västliga delen av hovrättens domsområde, om en ny hovrätt upprättades i Göteborg. Även den omständigheten att Göteborg vore rikets till folkmängden andra stad, dess största sjöfartsstad och en medelpunkt för handel och industri inom de västra landskapen samt att till följd härav en mycket stor del av de till Göta hovrätt fullföljda målen komme från domstolarna i Göteborg med omnejd funne hovrätten utgöra ett starkt skäl för inrättande av en hovrätt i Göteborg. Hovrätten ville därför tillstyrka förslaget om delning av Göta hovrätt och upprättande av en ny hovrätt i Göteborg.

Hovrätten anförde vidare, att av det sagda visserligen framginge, att upprättandet av den nya hovrätten främst betingades av det förändrade rättegångsförfarandet i hovrätt, som vore avsett att genomföras i samband med rättegångsreformen, men då den nya hovrättsorganisationen borde vara färdig före rättegångsreformens trädande i tillämpning för att vara väl förberedd att övertaga de nya uppgifterna samt kravet på hovrätternas större lättillgänglighet vore befogat — låt vara i mindre grad — även under nuvarande rättegångsordning med dess alltmera ökade antal muntliga förhör i hovrätterna, ansåge hovrätten det riktigt, att åtgärder för den nya hovrättens upprättande företoges redan före processreformens genomförande.

Även styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare framhöll, att i god tid före genomförandet av den planerade processreformen en uppdelning av Göta hovrätt måste komma till stånd, enär den nya hovrätten givetvis måste vara i verksamhet i samband med att den nya processordningen trädde i tillämpning.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund underströk vikten av att en hovrätt för västra Sverige med säte i Göteborg omedelbart inrättades. Behovet av en överrätt i rikets största sjöfartsstad hade nämligen redan under nuvarande, skriftliga rättegångsförfarande gjort sig alltmer märkbart. Den för några år sedan ökade möjligheten för hovrätterna att anordna muntliga förhör hade ytterligare framhävt nödvändigheten av att snarast tillmötesgå befolkningens i sydvästra Sverige krav på att erhålla snabbare och billigare tillgång till en överrätt än vad nu vore fallet. Särskilt ville styrelsen framhålla, dels att det största antalet av de till nuvarande Göta hovrätt fullföljda målen i första instans avdömdes av underdomstolarna i Göteborg och landsdelarna närmast däromkring, dels även att dessa mål i förhållandevis större utsträckning än andra till hovrätt fullföljda mål vore av beskaffenhet att påkalla en muntlig förhandling i överrätten enligt nu gällande lag.

Å andra sidan höll rådhusrätten i Ulricehamn före, att det skäl, som främst anförts till förmån för en uppdelning av Göta hovrätt, nämligen behovet av större lättillgänglighet, numera förlorat betydligt i övertygande kraft på grund av den starka utveckling, som skett på kommunikationsväsendets område.

Vad angår frågan om *ordningen för de nya hovrätternas inrättande* framhöll Göta hovrätt, att om de två nya hovrätter, som enligt processlagberedningens förslag vore avsedda att upprättas — en i Göteborg och en för Nedre Norrland — icke ansåges böra komma till stånd samtidigt, föreläge starkare skäl för att, såsom ursprungligen torde hava avsetts, först skrida till upprättande av en hovrätt för Nedre Norrland. De län, som vore avsedda såsom domsområde för sistnämnda hovrätt, vore nämligen belägna på avsevärt längre avstånd från dess nuvarande hovrätts förläggningssort än nu ifrågavarande delar av Göta hovrätts domsområde från denna hovrätts förläggningssort.

Fyra ledamöter i Göta hovrätt voro av annan mening och ansågo, att den hovrätt, som avsåges skola förläggas till Göteborg, först borde komma till stånd.

I fråga om *processlagberedningens förslag till domsområden för hovrätterna* efter en uppdelning av Göta hovrätt yppades olika meningar såvitt anginge Skaraborgs och Värmlands län.

Beträffande *Skaraborgs län* anförde Göta hovrätt, att en del av detta län visserligen hade närmare förbindelse med Göteborg, liksom en del av Älvsborgs län vore mera närbelägen Jönköping, men då detta endast gällde relativt sett mindre delar av länen i fråga, av Skaraborgs län närmast Åse, Viste, Barne och Laske domsaga samt av Älvsborgs län Kinds och Redvägs

domsaga jämte Ulricehamns stad, ansåge hovrätten, att tillräckliga skäl ej förelåge att beträffande dessa delar frångå länsindelningen, vilket skulle vara förenat med vissa olägenheter. Hovrätten tillstyrkte därför, att Skaraborgs län hänfördes till hovrätten i Jönköping.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län åberopade ett yttrande av landsfogden i länet däri framhölls, att för större delen av länets innebyggare Jönköping otvivelaktigt vore mera välbeläget men att låta olika delar av länet lyda under skilda hovrätter förefölle vara mindre lämpligt. Då järnvägsförbindelserna mellan västra delen av länet till respektive Jönköping och Göteborg vore i stort sett likvärdiga, syntes ej heller ur kommunikations-synpunkt något skäl föreligga för länets hänförande till hovrätten i Göteborg.

Processlagberedningens förslag i denna del biträdades jämväl av styrelserna för föreningarna Sveriges landsfogdar och Sveriges landsfiskaler.

Häradshövdingen i Vadsbo domsaga ifrågasatte däremot om icke Skaraborgs län borde hänföras till den i Göteborg förlagda hovrätten samt anförde härom bland annat:

Otvivelaktigt torde länets kommersiella förbindelser i stor utsträckning vara knutna till Göteborg, under det att nämnda förbindelser med Jönköping — med undantag av länets sydöstra del — synas vara rätt obetydliga. Vidare ger en granskning av tidtabellen för de statliga järnvägarna vid handen, att restiden därå från länet med undantag av stationerna mellan Falköping och Jönköping, trots det något längre avståndet till Göteborg, blir ungefär densamma och i visst fall något kortare än till Jönköping. Härtill kommer, att befolkningen i stor del av länet vid resa till Göteborg kan använda sig av Västergötland—Göteborgs järnväg, vilken efter ifrågasatt statsinlösen antagligen kommer att omläggas till bredspårig, varigenom restiden å denna bana kommer att avsevärt nedbringas. Ej heller torde kostnaderna för resa från stora delar av länet till Göteborg komma att ställa sig avsevärt dyrare än en resa till Jönköping.

Vid samtal med de i Vadsbo domsaga tjänstgörande åklagarna samt representanter för ortsbefolkning hava dessa givit uttryck åt skiftande uppfattningar rörande den ur domsagans synpunkt lämpligaste förlägningsorten för hovrätten. Några hava sålunda uttalat som önskemål, att Jönköping fortfarande måtte utgöra säte för denna, varemot andra förordat Göteborg. Åtskilliga hava icke velat giva bestämt företräde åt någon av dessa städer.

Häradshövdingen i Skånings, Valle och Vilske domsaga framhöll — efter en redogörelse för vad som förekommit vid en överläggning i ämnet med åklagare och Ortsrepresentanter i domsagan — att han liksom representanterna för åklagaremyndigheten och ortsbefolkningen i Skånings och Valle tingslag funnit frågan om till vilken överrätt domsagan borde höra äga samband med de organisatoriska frågorna i övrigt. Enligt häradshövdingens åsikt borde dessa kunna i förevarande fall lösas på sådant sätt, att Ortsintressena bleve behörigen tillgodosedda. I yttrandet anfördes vidare:

Rörande orsintressena må framhållas, att praktiskt taget hela Skaraborgs län utgör naturlig uppbygd till Göteborgs stad och alltså bör, om överrätt i Göteborg kommer till stånd, höra under dennas domvärjo. Detta skulle måhända icke på grund av de obetydliga avstånden mellan Jönköping och stora delar av länet i allmänhet få större betydelse i avseende å rättegångskostnaderna. Omöjligt synes det vara att nu, sannolikt inför en vittgående processreform, komma till någon mera bestämd åsikt i frågan härom. Oavsett, hur det kan komma att ställa sig i det hänseendet, måste det för länet innebära en betydande förmån att höra under en till en stor stad som Göteborg förlagd överrätt med dennas större möjligheter till kontakt med det praktiska rättslivet samt handeln och industrien ävensom sjöfarten och större tillgång till sakkunniga. Ett ökat anlitage av dylika lärer vara att förutse.

Rådhusrätten i Lidköping uttalade sig i samma riktning samt anförde bland annat:

Det i och för sig berättigade kravet på en lämplig arbetsfördelning mellan hovrätterna synes icke utgöra tillräckligt motiv för Skaraborgs läns bibehållande under hovrätten i Jönköping. Enligt rådhusrättens förmenande tala i stället starka historiska, geografiska, kommersiella och andra skäl för att hela Västergötland ingår i domsområdet för hovrätten i Göteborg.

Slutligen upptogs i några yttranden frågan om en uppdelning av länet mellan Jönköpings- och Göteborgshovrätterna. Sålunda anförde härads hövdingen i Åse, Viste, Barne och Laske domsaga:

Det torde vara ovedersägligt, att Varadomsagans befolkning väsentligen har sina förbindelser på Göteborg och framför allt torde köpmännen inom domsagan till huvudsaklig del hava sina affärsförbindelser där. Processlagberedningen har ansett, att järnvägsförbindelserna mellan Vara och Göteborg, å ena, samt Vara och Jönköping, å andra sidan, äro i stort sett likvärdiga. Jag vill emellertid framhålla, att från domsagan kan man å tre järnvägslinjer färdas till Göteborg, nämligen från nordvästra delen å Bergslagsbanan över Öxnered, från mellersta delen å linjen Skara—Vara—Göteborg och från södra delen å västra stambanan över Herrljunga, under det att till Jönköping endast leder en järnvägsförbindelse över Herrljunga—Falköping. Förbindelserna till Göteborg måste enligt mitt förmenande anses betydligt bättre än till Jönköping och dessutom är biljettpriset till Göteborg lägre än till Jönköping. Även landsvägsförbindelserna till Göteborg måste anses betydligt bättre än till Jönköping. Mellan Vara och Göteborg leder nämligen huvudvägen Stockholm—Göteborg, men mellan Vara och Jönköping leda endast mindre landsvägar. Avståndet mellan Vara och Göteborg är omkring 10 mil under det att avståndet mellan Vara och Jönköping är omkring 11.5 mil. Med den utveckling, som bil- och busstrafiken nu erhållit, måste denna omständighet tillmätas stor betydelse. För bedömande av frågan till vilken hovrätt domsagan bör förläggas torde emellertid trafikförbindelserna icke enbart vara avgörande. Enligt min mening bör betydligt större avseende fästas därvid, att en förläggning av domsagan till hovrätten i Göteborg skulle för de rättssökande inom domsagan ävensom för statsverket innebära väsentliga ekonomiska fördelar. Inom domsagan finnes endast en praktiserande jurist nämligen i Vara och det kan icke antagas, att där eller å annan ort inom domsagan inom överskådlig tid kommer att finnas någon ytterligare jurist, som de rättssökande kunna anlita. Detta förhållande gör att de rättssökande i stor utsträckning anlita advokater från andra orter i synnerhet från Göteborg. Under de senaste årtiondena har endast

vid något enstaka tillfälle advokat från Jönköping uppträtt i Vara. Det är uppenbart, att inställelsekostnaderna vid förhör i hovrätten skulle, i synnerhet i sådana fall, då advokater från Göteborg anlitas, och detta torde vara förhållandet i mera betydande mål, bliva väsentligt lägre om domsagan förlägges till hovrätten i Göteborg, än om den förblir under hovrätten i Jönköping. Även ersättningarna till vittnen torde till följd av billigare resor och bättre förbindelser bliva lägre vid inställelser i Göteborg än i Jönköping. Enligt mitt förmenande böra dessa omständigheter tillmätas avgörande betydelse. Vad beträffar inom domsagan häktade personer, vilka nu förvaras å kronohäktet i Mariestad, torde det ställa sig minst lika lätt att inställa dem inför hovrätten i Göteborg som inför hovrätten i Jönköping, enär Mariestad har direkt järnvägsförbindelse med Göteborg. Processlagberedningen har ansett, att det skulle erbjuda vissa olägenheter att låta ett län till olika delar lyda under skilda hovrätter. Då numera alla handräcknings- och lagsökningsmål handläggas vid underrätterna, läser väl påståendet om dessa olägenheter närmast avse ärenden rörande exekutiva auktioner. Det torde emellertid för en länsstyrelse icke behöva möta några större svårigheter att ärenden rörande exekutiva auktioner å fastigheter inom en viss domsaga skola fullföljas till annan hovrätt än dylika ärenden från länet i övrigt. Att det i något annat hänseende skulle kunna erbjuda vissa olägenheter att låta ett län till olika delar lyda under skilda hovrätter kan jag icke inse. Slutligen vill jag framhålla, att det råder en enhällig uppfattning såväl bland åklagarna inom domsagan som bland dem av ortsbefolkningen, som jag varit i tillfälle att höra, att domsagan lämpligast bör förläggas till hovrätten i Göteborg.

Länsavdelningen i Skaraborgs län av föreningen Sveriges landsfiskaler yttrade att, därest det låte sig göra att överflytta någon del av länet till hovrätten i Göteborg, syntes detta mest stå i överensstämmelse med befolkningens intressen och önskningsar. Därvid syntes man dock böra sträcka sig något längre än processlagberedningen ifrågasatt. Förutom Varadomsagan borde i så fall böra överflyttas till Göteborg åtminstone Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga. Anledningen härtill vore närmast den, att i sistnämnda domsaga ortsbefolkningens handelsförbindelser i ganska stor utsträckning ginge över Göteborg, men knappast alls till Jönköping. För länets landsfiskaler vore det emellertid tämligen likgiltigt till vilken hovrätt länet komme att förläggas. För landsfiskalerna i Åse, Viste, Barne och Laske samt i Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsagor torde dock järnvägsförbindelserna till Göteborg vara såväl något bekvämare som billigare än till Jönköping.

I fråga om *Värmlands län* anslöt sig Göta hovrätt till processlagberedningens förslag eller att detta län borde hänföras till hovrätten i Göteborg. Hovrätten anförde i denna del:

Vid bedömande av denna fråga utgår hovrätten från samma förutsättning som processlagberedningen, nämligen att det icke skall — såsom tidigare alternativt föreslagits — upprättas någon hovrätt för västra delen av Svealand (begreppet taget i dess nuvarande bemärkelse). Av hovrätten verkställd utredning beträffande järnvägsförbindelserna mellan olika delar av Värmland samt Göteborg och Stockholm giver vid handen, att förbindelserna med Göteborg äro bättre än förbindelserna till Stockholm för så gott som hela Värmlands län. Avstånden och restiderna äro kortare samt biljettpriserna i följd

härav lägre. Från Kristinehamn, som ju ligger i länets östligaste hörn, är avståndet, beräknat över Laxå, detsamma till Göteborg som till Stockholm.

Rörande Värmlands läns kommersiella förbindelser har processlagberedningen uttalat, att dessa i minst lika stor utsträckning gå över Göteborg som över Stockholm. Riktigheten av detta uttalande bestyrkes av vad hovrätten från sakkunnigt håll inhämtat. Såväl import- som exporthandeln för den värmländska industrien och handeln går till huvudsaklig del över Göteborg. Transporten sker antingen sjöledes genom Trollhätte-kanal eller med Bergslagens järnväg. Vintertiden är den sistnämnda den huvudsakliga förbindelsen för import- och exporthandeln. Köpeavtalen träffas i stor utsträckning — där de ej slutas direkt med utländska firmor — med grosshandelsfirmor i Göteborg eller genom agentur därstädes. De större värmländska bruksbolagen hava egna speditjonskontor i Göteborg och sina bankförbindelser med därvarande banker. Av det nu sagda framgår, att om tvist skulle uppkomma angående ett leverans- eller befraktningsavtal av nu nämnt slag och denna tvist skulle dragas inför hovrätts prövning, tvistens handläggning skulle betydligt underlättas, om denna finge äga rum inför en till Göteborg förlagd hovrätt. Inför denna kunna parter, vittnen och sakkunniga höras med mindre kostnad och tidsutdräkt än inför hovrätt i Stockholm.

Såsom skäl för bibehållande av Värmlands län under Svea hovrätts jurisdiktion har åberopats, att näringsidkarna samt även befolkningen i övrigt hava livliga förbindelser med Stockholm. Detta är givetvis riktigt men beror till stor del på Stockholms egenskap av landets huvudstad, där de centrala förvaltningsmyndigheterna hava sitt säte och där även intressesammanslutningar av olika slag på industriens och handels områden hava sina organ förlagda och hålla sina sammanträden. Nämnda förhållande, som med lika stor rätt skulle kunna åberopas beträffande andra landsdelar, kan därför icke tillmätas någon betydelse för frågan till vilken hovrätts domsområde Värmlands län bör hänföras.

Utöver vad hovrätten nu anfört tala domstolsorganisatoriska skäl starkt för Värmlands läns hänförande till hovrätten i Göteborg. Härigenom vinnes en riktigare proportion mellan hovrätternas domsområden och därmed även en minskning av den — organisatoriskt sett — fortfarande alltför stora Svea hovrätt. Vidare möjliggöres genom Värmlands hänförande till hovrätten i Göteborg, att denna kan erhålla en starkare organisation än som eljest vore möjligt.

Rådhusrätten i Filipstad fann vid överbägande av för- och nackdelar av Filipstads överförande till domsområdet för den föreslagna hovrätten i Göteborg dessa vara ungefär lika. Då därtill komme att det enligt processlagberedningens mening ur organisatorisk synpunkt vore fördelaktigt att Värmlands län överfördes till domsområdet för hovrätten i Göteborg, samt starkare historiska skäl icke torde kunna åberopas för länets bibehållande under Svea hovrätt, hade rådhusrätten för sin del icke något att erinra emot det upprättade förslaget, som rådhusrätten funne ändamålsenligt.

Västra avdelningen av Sveriges advokatsamfund ansåg, att Värmlands län borde på de skäl, som anförts av processlagberedningen, hänföras till den nya hovrätten. Såsom ytterligare skäl härför anförde avdelningen, att Värmland i flera fall sammanförts med de västsvenska landskapen t. ex. i avseende å vattendomstolarnas arbetsområden samt statens järnvägars och postverkets distriktsindelning.

I några yttranden togs icke någon bestämd ståndpunkt till förslaget i denna del. Sålunda vitsordade härads hövdingen i Södersysslets domsaga, såvitt anginge domsagan, visserligen riktigheten av de av beredningen såsom skäl för överflyttningen åberopade omständigheterna och framhöll, att med hänsyn till belägenhet, avstånd till hovrättsstaden, kommunikationsförhållanden och kommersiella förbindelser skulle en överflyttning medföra vissa fördelar. Några olägenheter av domsagens bibehållande under Svea hovrätt kunde dock emellertid icke anses föreligga.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund ansåg sig icke böra taga bestämd ställning till de olika spörsmål rörande den nya hovrättens domsområden som uppstått utan ansåg dessa spörsmål böra få prövas särskilt med hänsyn till en lämplig arbetsfördelning mellan hovrätterna.

Mot förslaget att från Svea hovrätts nuvarande domsområde avskilja Värmlands län anförde Svea hovrätt till en början:

Enligt beredningens mening vore det av särskild betydelse i förevarande avseende, att överflyttningen av Värmlands län skulle för Svea hovrätt medföra lättnad i fråga om åliggandet att under en ny rättegångsordning hålla hovrättsting. Något behov av sådan lättnad kan emellertid icke förväntas uppkomma. Med all rätt har processkommisionen i sitt betänkande angående rättegångsväsendets ombildning (I sid. 155) framhållit, att möjligheten att utan avbrott i arbetets gång företaga resor blir större ju större hovrätten är. För Svea hovrätt bliva anpassningsmöjligheterna härutinnan särskilt stora, då nämligen en synnerligen betydande del av de till denna hovrätt fullföljda målen komma från domstolar med samma förläggningssort som hovrätten och för dessa mål knappast någonsin kräves handläggning vid hovrättsting. Om en ny hovrätt inrättas för Västernorrlands och Jämtlands län men Svea hovrätts jurisdiktionsområde i övrigt bibehålles oförändrat, komma målen i fråga enligt verkställda beräkningar att utgöra omkring hälften av hela antalet. Det kan under sådana förhållanden tagas för visst, att till den del handläggning av andra mål lämpligen bör äga rum vid hovrättsting, denna uppgift skall kunna utan svårighet fyllas. Det kan förtjäna tilläggas, att med nuvarande järnvägsförbindelser anordnandet av hovrättsting i Karlstad kräver ungefär samma tid, vare sig utgångspunkten för resan är Stockholm eller Göteborg. Överhuvud lär man äga räkna med att Svea hovrätt alltid kommer att befinna sig i ett gynnsamt läge i kommunikationshänseende och följaktligen kan med jämförelsevis liten tidsuppoffring hålla hovrättsting även på mera avsides belägna orter. Det lär för den föreliggande frågan bliva av avgörande betydelse, huruvida det med fog kan sägas, att Värmlands län geografiskt, ekonomiskt eller eljest så nära sammanhänger med de delar av Götaland som skulle höra under hovrätten i Göteborg, att med hänsyn därtill överflyttningen kunde förväntas medföra avsevärda fördelar ur rättsvårdens synpunkt.

Gentemot det av processlagberedningen åberopade skälet för överflyttning av Värmlands län till Göteborgshovrättens domsområde att därigenom skulle möjliggöras en starkare organisation av den nya hovrätten genmälde Svea hovrätt:

Såväl Göta hovrätt som hovrätten i Göteborg skulle bestå av två förstärkta divisioner, men medan förstärkningen beträffande förstnämnda hovrätt sannolikt kunde begränsas till en ledamot för vardera divisionen, borde förstärk-

ningen för Göteborgshovrättens vidkommande beräknas till det dubbla. Vardera av denna hovrätts divisioner skulle sålunda bestå av sju ledamöter. Den minskning av Svea hovrätts arbetsbörda, som ett avskiljande av Värmlands län medförde, skulle enligt beredningens mening sannolikt möjliggöra indragning av en utav Svea hovrätts divisioner. Då minskningen motsvarade ungefär en divisions halva arbetskapacitet, kunde dock sådan indragning ske allenast om anordning med förstärkta divisioner träffades. I vilken utsträckning sådan förstärkning skulle äga rum angives icke, men beredningens mening torde få antagas vara att två eller tre av hovrättens divisioner skulle förstärkas, envar med en ledamot.

Om denna tanke förverkligades, innebure detta, att vad hittills gällt såsom regel beträffande en hovrättsdivisions sammansättning, nämligen att divisionen skall bestå av fem ledamöter, finge karaktären av undantag. Innan ett organisationsförslag godtages, som medför denna konsekvens, synes böra övervägas, huru en anordning med förstärkta divisioner är att bedöma ur organisatorisk synpunkt. Enligt hovrättens mening är det önskvärt, att divisionsordföranden äger möjlighet att överblicka och leda divisionens arbete i hela dess vidd. Med rättegångsskicket's fortgående modernisering vinner detta önskemål i betydelse. Denna uppfattning beträffande divisionsordförandens uppgifter torde även hava legat till grund för de beslut angående ordförandeposterna, som fattades vid 1937 års riksdag. Vid systemet med förstärkta divisioner måste emellertid, på grund av den därmed förknippade ökningen av divisionens arbetsbörda, regeln att ordföranden skall såvitt möjligt leda alla divisionens förhandlingar och deltaga i avgörandet av alla förekommande mål och ärenden uppgivas och detta i allt större utsträckning, ju längre förstärkningen drives. Naturligtvis kunna förhållanden i särskilda fall gestalta sig så, att förstärkning av en eller annan division framstår såsom en lämplig utväg för arbetsbördans utjämning; erfarenheten erbjuder härpå åtskilliga exempel. Det bör också framhållas att erinringarna emot detta system förlora sin vikt, då förstärkningen ej går längre än att nödig arbetslättning kan beredas ordföranden i den formen att presidenten inträder i hans ställe. Vad angår Svea hovrätt kan man emellertid med hänsyn till omfattningen av presidentens övriga arbetsuppgifter ej räkna med denna utväg, och uppenbarligen kunde ej heller beträffande Göteborgshovrätten olägenheterna på detta sätt undvikas, om vardera divisionen förstärktes med två ledamöter och arbetsbördan i motsvarande utsträckning ökades utöver det normala. Ett genomförande av processlagberedningens förslag skulle sålunda för båda dessa hovrätter medföra vissa svagheter i organisatoriskt hänseende. Enligt Svea hovrätts mening kunde dessa icke anses uppvägda av den förstärkning, som skulle tillföras Göteborgshovrätten genom den av Värmlands-målets överflyttning betingade ökningen av ledamöternas antal.

Förestående erinringar beträffande divisionernas sammansättning hänföra sig till gällande lagstiftning. Huruvida de organisatoriska frågorna i och med rättegångsreformens genomförande må komma i ett annat läge undandraget sig hovrättens bedömning. Av det anförda läser emellertid framgå att, såvitt man nu kan se, en överflyttning av Värmlands län icke är att förorda ur organisatorisk synpunkt.

Svea hovrätt anförde sammanfattningsvis, att vad sålunda förekommit gåve ej stöd för antagandet, att länets överflyttning till en hovrätt med säte i Göteborg skulle vara till fördel för rättsvärden. I anledning därav ansågo hovrätten sig ej böra tillstyrka sådan överflyttning.

Även fyra ledamöter i Göta hovrätt uttalade sig mot förslaget att hänföra Värmlands län till hovrätten i Göteborg samt anförde därvid, bland annat, att processreformen, som i synnerligen stor utsträckning medförde muntlig förhandling inför hovrätt, utan tvivel komme att föranleda krav på inrättande för västra Svealand av en ny hovrätt i Örebro, vilka krav med hänsyn till avstånden till Stockholm betingade höga processkostnader såväl för parter som — vid fri rättegång, vid inställelser av åklagare, åklagarevittnen, häktade jämte fångbetjäning och biträden åt häktade — för statsverket sannolikt icke kunde avvisas. Komme en ny hovrätt till stånd i Örebro, måste givetvis, på sätt processlagberedningen anført, Värmlands län hänföras till sist nämnda hovrätt. Skäl sänkades i så fall att nu föra länet till hovrätten i Göteborg. Någon anledning till farhågor att Göteborgshovrätten skulle bli för liten, därest Värmlands län icke inneslötes i samma hovrättsdomsområde, föreläge enligt dessa ledamöters mening icke. Skånska hovrättens exempel visade, att även en hovrätt med allenast två divisioner vore i alla avseenden lika väl som en större hovrätt skickad att fullgöra sina uppgifter som överdomstol.

Länsstyrelsen i Värmlands län uttalade — i likhet med landsfogden, landsfiskalerna och stadsfiskalerna i länet, vilkas yttranden länsstyrelsen infortrat — att övervägande skäl syntes tala för att länet fortfarande borde tillhöra Svea hovrätts domsområde. Länsstyrelsen funne nämligen av de infortrade yttrandena framgå, att vad processlagberedningen anført om Värmlands geografiska sammanhang med övriga landsdelar, som skulle höra under hovrätten i Göteborg, samt om vägvstånd och kommunikationer, icke vara i allo fullt riktigt. Det kunde sålunda erinras, att Värmlands län, som till övervägande del vore skogs- och storindustribygd, genom landets största insjö skildes från Västergötland, som i huvudsak måste betraktas som jordbruksbygd. Länsstyrelsen erinrade vidare om att Karlstad och Stockholm låge på samma breddgrad, att Långflon i Norra Finnskoga socken, som vore en av länets nordligaste byar, låge ungefär å samma breddgrad som Mora i Kopparbergs län och Axmar i Hamrånge socken i Gävleborgs län, ävensom att Säffle vore beläget på samma breddgrad som Södertälje. Länsstyrelsen yttrade vidare:

Enligt av vägingenjören i länet lämnade uppgifter utgöra avstånden:

Karlstad—Stockholm	landsväg	330 km
» —Göteborg	»	272 »
» —Långflon.....	»	237 »
» —Säffle—länsgränsen mot Åmål	»	71 »
» —Laxå—Stockholm.....	järnväg	329 »
» —Laxå—Göteborg	»	329 »
» —Kil—Göteborg	»	251 »

Kortaste restider med järnväg äro:

Karlstad—Laxå—Stockholm	4 timmar	44 min.
» —Laxå—Göteborg	4 »	36 »
» —Kil—Göteborg.....	4 »	21 »

Av vad sålunda blivit anfört synes framgå, att i dessa avseenden knappast några avgörande skäl föreligga för att hänföra Värmlands län till hovrätten i Göteborg. Det torde snarare förhålla sig så att åtminstone de norra, östra, västra och mellersta delarna av länet ha livligare kommunikationer med Stockholm. Den större delen av befolkningen torde därjämte anse det som en förmån att i judiciellt avseende tillhöra en hovrätt, som är förlagd till Stockholm, vilken stad med anledning av dess karaktär som huvudstad av olika anledningar är föremål för besök och förbindelser i långt större utsträckning än Göteborg.

Häradshövdingarna i Östersysslets, Mellansysslets, Nordmarks, Jösse samt Älvdals och Nyeds domsagor anförde i ett gemensamt yttrande, att det vore uppenbart, att Värmlands läns hänförande under en ny hovrätt i Göteborg stode i direkt strid med flertalet innevänares starkt motiverade intressen. I yttrandet uttalades vidare bland annat:

Processlagberedningen har i sitt förslag uppgivit, att avståndet från skilda orter i Värmland är kortare till Göteborg än till Stockholm, i vilket sammanhang upplyses, att landsvägssträckan mellan Karlstad och Göteborg är omkring 26 mil under det väglängden mellan Karlstad och Stockholm uppgår till omkring 35 mil. Man torde kunna ifrågasätta om bilismen i våra dagar ännu vunnit den utbredning, att man i första hand bör tänka sig landsvägarna såsom de väsentliga kommunikationsledningarna. Ännu så länge och förmodligtvis under en avsevärd tid framåt komma väl järnvägarna att utgöra de vanligaste kommunikationsmedlen. Härvidlag är främst att beakta, att järnvägslinjen Oslo—Stockholm, som passerar orterna Arvika, Karlstad och Kristinehamn, i kommunikationshänseende måste betraktas som Värmlands pulsåder samt erbjuda både snabba och *direkta* förbindelser med Stockholm. Stora delar av Värmland sakna däremot *direkta* förbindelser med Göteborg. Tidsdifferensen mellan till exempel en resa Karlstad—Stockholm och en resa Karlstad—Göteborg är så minimal att den torde kunna lämnas utan avseende. Detsamma gäller skillnaden mellan biljettpiserna för samma resor. Beträffande den av processlagberedningen framhållna synpunkten, att Värmlands län geografiskt sett nära sammanhänger med de landsdelar, som i övrigt skulle höra under Göteborgs-hovrätten, kan anmärkas, att detta sammanhang snarare torde föreligga mellan Skaraborgs län och Göteborgs-hovrättens jurisdiktionsområde (i vilket vi innefatta Göteborgs och Bohus län, Hallands län och Älvsborgs län) än mellan sistnämnda område och Värmlands län. Det kan i detta sammanhang förtjäna beaktas — ehuru det icke är av avgörande betydelse — att Vänern skiljer två landskap åt, som såväl till sin natur som i avseende å befolkningens lynnesart erbjuda stora olikheter.

Vad därefter angår länets kommersiella förbindelser torde påståendet att dessa *numera* i minst lika stor utsträckning gå över Göteborg som över Stockholm icke vara med de verkliga förhållandena överensstämmande. Vi hava hos såväl industriidkare som affärsmän efterhört deras uppfattning i denna fråga. Det har för oss framhållits, att med hänsyn såväl därtill att ett flertal större värmländska företag hava sin ledning förlagd till Stockholm som det förhållandet, att den alltmer intensifierade statskontrollen över handel och näringar nödga länets industriidkare och affärsmän att synnerligen ofta företaga resor till Stockholm, det just för dessa kategorier är av stort intresse att länet i judiciellt hänseende kommer att fortfarande

lyda under Svea hovrätt. Vi hava tillika underhand inhämtat yttrande från enskilda advokater i mellersta, östra och delvis även västra Värmland. Bland dessa råder enligt vad våra sagesmän uppgivit en bestämd önskan, att länet alltjämt måtte hänföras under Svea hovrätt. Det kan anmärkas, att stockholmsadvokater ej sällan uppträda inför rådhusrätter och häradsrätter i åtminstone mellersta och östra Värmland under det att Göteborgsadvokater mycket sällan uppvakta i mål vid domstolar inom dessa delar av länet. Ville man i detta sammanhang beakta befolkningens intresse våga vi, med den kännedom om befolkningens inställning som vi förvärvat, bestämt påstå, att det skulle vara att beröva den en förmån, som den i nu mer än 100 år varit i åtnjutande av, nämligen kontakten även i judiciellt hänseende med landets huvudstad. Domaren i Nordmarks härad har särskilt velat understryka, att till honom framförts starka betänkligheter mot den nya anordningen, detta ehuru Nordmarks härad ligger i sydvästra delen av länet.

Rådhusrätten i Kristinehamn anförde:

Beredningens uttalande, att Värmlands län geografiskt sett nära sammanhänger med de landsdelar, som i övrigt skulle höra under hovrätten i Göteborg, har ingen som helst befogenhet beträffande östra delen av Värmland, som endast genom en kort sträcka omkring Gullspång sammanhänger med Skaraborgs län. Avståndet landsvägen mellan Göteborg och residensstaden Karlstad torde vara av mindre betydelse, då den billigaste, snabbaste och den bekvämaste förbindelsen ej sker genom bilresa, utan genom resa å järnväg. Kristinehamns stad är så belägen, att avståndet är lika långt till Stockholm som Göteborg. De kommersiella förbindelserna med Göteborg avse huvudsakligen sådana varor, som importeras från utlandet, och beredningens uppgift att dylika förbindelser gå i minst lika stor utsträckning över Göteborg som över Stockholm, torde ej vara överensstämmande med verkligheten. Den rättssökande allmänheten kommer, även om Värmland lägges till den nya hovrätten i Göteborg, i stor utsträckning att hänvända sig till Stockholm såsom säte för de centrala ämbetsverken, och såsom rikets huvudstad har Stockholm att erbjuda allmänheten åtskilliga fördelar i andra avseenden. Det är också anmärkningsvärt, att statens järnvägar borttagit en direkt vagn med snälltåget från Värmland till Göteborg, emedan antalet resande var för obetydligt.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar ansåg det visserligen kunna med visst fog göras gällande, att Värmlands län geografiskt nära sammanhängde med de övriga områden, som skulle hänföras till göteborgshovrätten, men denna synpunkt syntes å andra sidan, då den geografiska belägenheten i förevarande sammanhang icke gärna kunde äga annan betydelse än såvitt anginge kommunikationsmöjligheterna, icke förtjänt av att åberopas såsom ett självständigt skäl. Vad anginge kommunikationssynpunkten ansåge styrelsen att, om man bortsåge från sydvästra delen av Värmlands län, närmare bestämt Näs, Grums och Nordmarks härader, kunde några påtagliga fördelar icke åberopas till förmån för Göteborg framför Stockholm. Beträffande de kommersiella förbindelserna anförde styrelsen:

Det torde nog äga sin riktighet, att såsom beredningen anført dessa i minst lika stor utsträckning gå över Göteborg som över Stockholm. Det vill emellertid förefalla, som om nämnda synpunkt med avseende å förevarande fråga

borde anses vara av underordnad betydelse. I den mån kommersiella angelägenheter föranlett anlitande av mera kvalificerat juridiskt eller eljest sakkunnigt biträde torde till övervägande delen härav föranledda förbindelser hava sökts med Stockholm. Det må i sammanhang härmed tillfogas, att vad angår de kulturella och fristående ekonomiska förbindelserna dessa otvivelaktigt varit i dominerande utsträckning förknippade med Stockholm.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfiskaler uttalade, att enligt vad styrelsen inhämtat från föreningens länsavdelning inom Värmlands län torde den övervägande delen av länets befolkning vara emot en förändring av den nu bestående ordningen. Även om befolkningen i västra och sydvästra delarna av länet kunde sägas vara mera orienterad åt Göteborg än Stockholm, syntes förhållandet inom länets övriga delar vara det motsatta. De geografiska synpunkterna borde följaktligen icke få spela någon dominerande roll vid frågans bedömande, helst som kommunikationerna till Stockholm uppgåves vara fullt lika goda och snabba som till Göteborg.

Slutligen förklarade sig mellersta avdelningen av Sveriges advokatsamfund hysa den bestämda uppfattningen, att Värmlands län icke lämpligen borde hänföras till Göteborgshovrättens område. Avdelningen anförde bland annat:

Som lagberedningen framhåller, är Göteborg som hovrättsstad mera närbelägen för befolkningen i sydvästra Värmland. Denna del av länet, som omfattar endast en domsaga, är emellertid i förhållande till både folkmängd och areal relativt obetydlig, i anledning varav ifrågavarande omständighet är av ringa betydelse.

Vi hava även den bestämda uppfattningen, att i varje fall den rättssökande allmänheten har sina kommersiella förbindelser i alldeles övervägande grad mot Stockholm. Vissa storindustrier hava möjligen även över Göteborg kommersiella förbindelser av betydenhet, vilket emellertid i detta sammanhang torde sakna större betydelse, enär storindustriens tvister oftast avgöras av skiljemän, vilka, såvitt vi hava oss bekant, i de flesta fall utses av Sveriges tekniskt industriella skiljedomsinstitut med säte i Stockholm.

Den nya processordningen kommer att fördyra kostnaderna för parterna. Det förefaller oss antagligt att, därest Värmland alltjämt kommer att tillhöra Svea hovrätt, denna olägenhet i någon mån kan neutraliseras av att parternas ombud med inställelse i Svea hovrätt kan förena en hel del andra uppdrag och att inställelsekostnaderna på så sätt kunna reduceras. Vi framhålla i detta sammanhang, att samtliga centrala ämbetsverk, vattenöverdomstolen, arbetsdomstolen m. fl. myndigheter äro belägna i Stockholm. Vidare hava de flesta trafikförsäkringsbolag sina huvudkontor i Stockholm. Med dessa sistnämnda bolag hava vi såsom ombud för skadeståndskrävande parter livlig förbindelse. Dessutom torde beaktas, att advokaterna i Värmland hava flera mål vid underrätterna i Stockholm än vid motsvarande domstolar i Göteborg. Ur den rättssökande allmänhetens synpunkt anse vi sålunda, att det absolut är att föredraga, att Värmland hänföres till Svea hovrätts doms-område. Enligt Värmlands advokaters enhälliga åsikt — med undantag för en ledamot, bosatt i Säffle — bör Värmland alltjämt tillhöra Svea hovrätts doms-område. Enligt vad vi tro oss veta delas vår uppfattning även av ombudsmannen hos Billeruds Aktiebolag i Säffle.

Frågan om ytterligare uppdelning av Svea hovrätts domsområde.

Med anledning av processlagberedningens förenämnda yttrande den 15 oktober 1938 upptog drätselkammaren i Örebro i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 december 1938 frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro. Drätselkammaren uttalade därvid, att processlagberedningen i sitt yttrande på förhand tagit ställning emot tanken att till Örebro förlägga en hovrätt för Västra Svealand eller Bergslagen, omfattande Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län. Om Värmland nu förlades under hovrätten i Göteborg, måste detta anses innebära, att nyssnämnda projekt förfallit. Ett dylikt föregripande av den i hela dess vidd ännu icke närmare prövade frågan om ytterligare uppdelning av den största av rikets hovrätter funne drätselkammaren mycket betänkligt, så mycket mera som, enligt vad som bland annat framginge av de invändningar, som rests från myndigheter och andra i Värmlands län, även ur andra synpunkter övervägande skäl syntes tala emot detta läns förläggande under Göteborgshovrätten.

Efter att hava lämnat vissa statistiska uppgifter i ämnet framhöll drätselkammaren, att de landsändar, som i första rummet komme i betraktande, vore västra och mellersta delarna av Svealand eller de fyra län, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län, som med en gemensam beteckning kunde kallas bergslagslänen. För befolkningen i dessa län skulle rättegångsordningens bestämmelser om inställeskyldighet i hovrätt för parter, ombud och i viss utsträckning även vittnen innebära extra kostnader och besvär i förhållande till övriga, till Svea hovrätts jurisdiktion hörande, i Svealand belägna län. I synnerhet skulle befolkningen i Värmlands och Örebro län i nämnda avseenden bliva oskäligt betungad utan att några bärande skäl härför kunde förebringas. Drätselkammaren anförde vidare bland annat:

De anmärkta olägenheterna av beredningens förslag skulle på enklaste sätt avhjälpas därigenom att en särskild hovrätt inrättades för Örebro, Värmlands, Västmanlands och Kopparbergs län med säte i Örebro. Örebro intager i förhållande till de tre sistnämnda länen ett ur kommunikations-synpunkt synnerligen förmånligt läge, och järnvägsförbindelserna från olika delar av länen till Örebro äro genomgående likvärdiga med, i de flesta fall överlägsna förbindelserna med Stockholm. Endast den östra delen av Västmanland (Salatrakten) torde genomsnittligt sett hava något snabbare järnvägsförbindelser till Stockholm än till Örebro, under det att mellersta och västra delarna avgjort ha bättre kommunikationer med Örebro. I fråga om Kopparbergs län tager t. ex. en järnvägsresa från så viktiga järnvägsknutpunkter som Vansbro, Ludvika och Smedjebacken till Örebro ungefär en timmes kortare tid i anspråk än motsvarande resa till Stockholm. Detta innebär, att icke blott befolkningen i södra och västra Dalarna utan även i de nordligaste delarna av Kopparbergs län har snabbare förbindelser med Örebro än med huvudstaden. Sälunda är t. ex. kortaste restiden på järnväg Särna—Stockholm 11 tim. 32 min. medan restiden Särna—Örebro är endast 10 tim. 45 min.

Vad Värmlands län beträffar, har beredningen till stöd för förslaget att förlägga länet under en hovrätt i Göteborg åberopat bl. a., att sistnämnda

stad särskilt för befolkningen i sydvästra Värmland ur kommunikations-synpunkt ägde avgjort företräde framför Stockholm som hovrättsstad och att avståndet från skilda orter inom länet till Göteborg vore kortare än motsvarande avstånd till Stockholm. Vad i detta avseende från beredningens sida anförts har av länsstyrelsen i Värmlands län bestritts under erinran bl. a., att de av beredningen rörande vägavstånd och kommunikationer lämnade uppgifterna icke i allo voro fullt riktiga. Oavsett huru härmed må förhålla sig, är det emellertid uppenbart, att även kommunikationerna mellan norra, östra, västra och mellersta delarna av länet samt Örebro äro för befolkningen vida gynnsammare än mellan nämnda länsdelar och Göteborg. Allenast sydvästra delarna av länet torde kunna uppvisa bättre och snabbare kommunikationer med Göteborg än med Örebro. Nämnda förhållande torde emellertid vara av tämligen underordnad betydelse, alldenstund denna länsdel, som endast omfattar en domsaga, både ifråga om folkmängd och areal intager en undanskjuten ställning. I detta sammanhang må även framhållas, att landsvägsavstånden från de flesta orter inom bergslagslänen till Örebro avsevärt understiga motsvarande vägsträckor till Stockholm.

En till Örebro förlagd hovrätt av den omfattning, som angivits, skulle bli va med hänsyn till folkmängd och arbetsbördas ganska likvärdig med hovrätterna i Jönköping, Malmö och Göteborg, därest en klyvning av nuvarande Göta hovrätt genomfördes på det naturliga sätt att de fyra västra länen, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län lades under hovrätten i Göteborg under det att de fyra östra länen eller Östergötlands, Kalmar, Jönköpings och Kronoborgs kvarblevo under hovrätten i Jönköping. I samband med inrättande av hovrätt i Örebro kunde det av skäl, som här icke är anledning närmare utveckla, ifrågasättas, om icke även Gävleborgs län borde utbrytas från nuvarande Svea hovrätt och förläggas under hovrätten för Nedre Norrland.

Drätselkammaren framhöll jämväl, att förläggandet av en hovrätt till Örebro skulle i hög grad främja rättslivets utveckling i västra Svealand och motverka en överdriven och ur olika synpunkter mindre önskvärd koncentration av det kulturella livet till huvudstaden.

I infordrat yttrande den 15 december 1938 över drätselkammarens i Örebro skrivelse erinrade processlagberedningen om att — som beredningen framhållit i sitt den 15 oktober 1938 avgivna yttrande rörande uppdelning av Göta hovrätt — frågan om Värmlands läns förläggande till hovrätten i Göteborg mycket nära sammanhängde med frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro. Tydligt vore nämligen att, om en hovrätt inrättades i Örebro, dess domkrets borde omfatta även Värmlands län, och det kunde icke bestridas, att inrättandet av en hovrätt i Örebro, omfattande bland annat Örebro och Värmlands län, skulle för befolkningen i dessa båda län medföra stora fördelar. Vad anginge Västmanlands län vore visserligen förbindelserna mellan västra delen därav (Västmanlands västra domsaga och staden Köping) och Örebro bättre än förbindelserna med Stockholm. Å andra sidan vore kommunikationsförhållandena mellan länets övriga delar (Västmanlands mellersta och östra domsagor samt städerna Västerås och Sala) och Stockholm bättre än mellan nämnda delar av länet och Örebro. Dessa länsdelars kommersiella förbindelser ansågo processlagberedningen också i avsevärt större utsträckning gå över Stockholm än över Örebro. Ett överförande

av hela Västmanlands län till Örebrohovrättens domsområde skulle sålunda innebära försämring för stora delar av nämnda län. Beträffande Kopparbergs län torde kommunikationsförhållandena mellan detta län samt Örebro och Stockholm vara i stort sett likvärdiga. De kommersiella förbindelserna mellan Kopparbergs län och Stockholm torde däremot vara livligare än mellan detta län och Örebro. Ett hänförande av Kopparbergs län till Örebrohovrättens domsområde kunde därför ur synpunkten av hovrättens lättillgänglighet icke anses medföra någon fördel. Processlagberedningen fann av det anförda framgå, att inrättandet av en hovrätt i Örebro skulle innebära lätnader allenast för befolkningen inom Örebro och Värmlands län samt en mindre del av Västmanlands län. En hovrätt med ett så begränsat domsområde måste emellertid anses alltför liten. Av en på grundval av uppgifter från statistiska centralbyrån gjord uppställning rörande antalet av Svea hovrätt under åren 1935—1937 genom slutligt utslag avgjorda mål framginge, att antalet dylika mål från Värmlands och Örebro län utgjort i medeltal allenast 357. Även om härtill lades det mindre antal mål, som fullföljdes från åsyftade del av Västmanlands län, komme antalet icke att under nuvarande förhållanden uppgå till den normala arbetsbördan för en division. Visserligen kunde de i uppställningen angivna siffrorna icke utgöra grundval för en beräkning av det antal mål, som komme att fullföljas efter genomförandet av den nya rättegångsordningen, men de syntes dock processlagberedningen vägledande för bedömande av hovrättens arbetsbörda. Ur organisatorisk synpunkt syntes inrättandet av en hovrätt av så ringa storlek vara ägnat att väcka starka betänkligheter, och processlagberedningen kunde icke tillstyrka en sådan anordning. Processlagberedningen anförde vidare:

Därest utöver det av beredningen föreslagna antalet hovrätter ytterligare en hovrätt anses böra inrättas, torde i första hand böra ifrågakomma, att, på sätt processkommissionen framhållit, till Gävle förlägga en hovrätt, omfattande Kopparbergs och Gävleborgs län. För stora delar av Kopparbergs län skulle en dylik hovrätt vara mera lättillgänglig än Svea hovrätt och även erbjuda större fördelar än en hovrätt i Örebro. Å andra sidan framgår av de statistiska uppgifterna, att antalet av Svea hovrätt under åren 1935—1937 genom slutligt utslag avgjorda mål från nämnda båda län utgjort i medeltal allenast 372. Med hänsyn härtill synes en hovrätt för dessa län bliva alltför svag ur organisatorisk synpunkt. Det kan därför icke anses tillrådigt att innan någon erfarenhet vunnits rörande det nya rättegångsförfarandets verkningar inrätta en sådan hovrätt.

I den remitterade framställningen från Örebro stad har ifrågasatts, huruvida icke i samband med inrättandet av en hovrätt i Örebro även Gävleborgs län borde utbrytas från Svea hovrätts domsområde och förläggas under hovrätten för nedre Norrland. Beredningen har behandlat denna fråga i sitt yttrande den 22 december 1934 angående uppdelning av Svea hovrätt och därvid uttalat, att Gävleborgs län i dess helhet borde åtminstone tillsvidare lyda under Svea hovrätt.

I anledning av vad drätselkammaren i Örebro och processlagberedningen sålunda anfört avgåvo, efter remiss, Svea hovrätt samt länsstyrelserna i Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands

och Jämtlands län *utlåtanden* angående frågan om uppdelning av Svea hovrätts nuvarande domkrets i nya hovrättsdomkretsar. Vid Svea hovrätts yttrande hade fogats utlåtanden från häradshövdingarna och rådhusrätterna i nämnda län. Jämväl styrelserna för föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler och Sveriges stadsfiskaler samt styrelsen för Sveriges advokatsamfund avgåvo yttranden i ärendet. Av ifrågavarande myndigheter och sammanslutningar uttalade sig flera allenast angående vissa i ärendet uppkomna frågor.

Beträffande *den principiella sidan av uppdelningsspörsmålet* fann Svea hovrätt, såvitt anginge den närmaste framtiden, sig icke böra tillstyrka annan uppdelning av hovrätts nuvarande domkrets än som kunde föränledas av inrättandet av en hovrätt för Västernorrlands och Jämtlands län. Huruvida längre fram ytterligare någon del av domkretsen skulle avskiljas för att bilda särskilt jurisdiktionsområde eller läggas till annan hovrätt borde få bero på de erfarenheter, som vunnes av det nya rättegångsförfarandets tillämpning. Hovrätten ansåg det uppenbart, att en förhastad åtgärd på denna punkt kunde binda utvecklingen på ett sätt som icke vore lyckligt. Att sedan en ny hovrätt väl kommit till stånd indraga densamma mötte betänkligheter av allehanda slag, och hade ett område en gång införlivats med en mindre hovrätt, kunde ett fränskiljande vara förenat med allvarligare svårigheter än vad händelsen vore med en fortgående styckning av en större enhet. Det läte sig utan större olägenhet göra att, om det i en framtid funnes påkallat, inrätta en ny hovrätt i Örebro eller Gävle eller på båda dessa ställen eller att överföra Värmlands län till en hovrätt i Göteborg eller lägga större eller mindre del av Gävleborgs län till en hovrätt för nedre Norrland. Genomfördes däremot någon av dessa åtgärder redan nu, äventyrades i större eller mindre utsträckning möjligheten att framdeles anpassa landets indelning i judiciellt hänseende efter det nya rättegångsförfarandet sådant detta gestaltade sig i praktiken. Hovrätten ansåg det vara att på ett otillbörligt sätt gå händelserna i förväg, om man fastläste utvecklingen i detta viktiga hänseende, innan de nya reglerna fått sin slutliga utformning och innan de föreslagna bestämmelserna om hovrättsting och andra legislativa nydaningar konfronterats med det verkliga livet.

Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare uttalade, att någon uppdelning av Svea hovrätts nuvarande domkrets i nya hovrättsdomkretsar för närvarande icke syntes vara av behovet påkallad samt att frågan om inrättandet av ytterligare hovrätter, utöver den av processlagberedningen föreslagna hovrätten i Göteborg, borde anstå, till dess erfarenhet vunnits rörande verkningarna av den tillämnade nya rättegångsordningen. Till stöd för sin ståndpunkt anförde styrelsen bland annat:

Vid bedömandet av frågan om det lämpliga antalet hovrätter och deras förläggning torde jämväl böra beaktas, att en alltför långt driven uppdelning av hovrätterna ingalunda kan anses vara av godo med hänsyn till rättskipningens intresse, då nämligen härigenom den ur skilda synpunkter önskvärda enhetligheten i rättskipningen kan motverkas. Därtill kommer, att inrättandet av hovrätter med mindre än två divisioner måste betecknas såsom

otillfredsställande, bl. a. ur organisatorisk synpunkt. Det må i detta sammanhang framhållas, att den likställighet mellan hovrätterna i fråga om storlek, som en vittgående uppdelning skulle medföra, icke vare sig ur statsfinansiell eller andra synpunkter innebär något i och för sig eftersträvansvärt. Det bör, bl. a., icke förbises, att den till Stockholm förlagda hovrätten allt framgent torde komma att bliva av betydelse för domarutbildningen, och redan den omständigheten synes motivera, att denna hovrätt får förbli större än de övriga. Slutligen förefaller det styrelsen vara mindre välbetänkt att, innan praktisk erfarenhet vunnits av den nya rättegångsordningen, på en gång företaga en alltför kraftig ökning av antalet hovrätter.

I fråga om förslaget om *inrättande av en hovrätt med säte i Örebro* vände sig rådhusrätten i Örebro mot processlagberedningens uttalande, att en dylik hovrätt skulle innebära lätnader allenast för befolkningen inom Örebro, Värmlands och en mindre del av Västmanlands län samt att en hovrätt med så begränsat domsområde måste anses alltför liten. Rådhusrätten anförde härom:

Även stora och betydelsefulla delar av Kopparbergs län skulle vinna fördelar av den föreslagna hovrätten och för övriga delar av nämnda län torde kommunikationsförhållandena till Örebro och Stockholm i stort sett vara likvärdiga. I valet mellan att lägga Värmlands län under hovrätt i Göteborg eller att hänföra Kopparbergs län till en hovrätt i Örebro synes det sistnämnda uppenbarligen vara att föredraga ur synpunkten att hovrätterna skola göras lättillgängligare. Vad Västmanlands län angår kan ifrågasättas, huruvida icke allenast länets västra domsaga bör hänföras under den föreslagna hovrätten i Örebro. Några betänkligheter mot att ett län på så sätt uppdelas mellan två hovrättsdomkretsar synas icke behöva hysas. Redan processkommissionen har varit inne på den tankegången. En hovrätt med nu antydda domkrets torde icke bliva för liten. Det möter stora svårigheter att redan nu kunna på ett noggrant sätt förutse det arbete, som den föreslagna rättegångsreformen kommer att giva hovrätterna. Otivelaktigt kommer antalet fullföljda mål på grund av de högre rättegångskostnaderna att minskas, men detta torde mer än uppvägas av det ökade arbete, som de fullföljda målen genom det nya förfarings sättet förorsaka.

Även rådhusrätten i Karlstad uttalade sig i samma riktning samt förordade, att under hovrättens domvärjo lades, förutom Örebro och Värmlands samt västra delen av Västmanlands län, jämväl Kopparbergs län. Rådhusrätten anförde vidare:

Erkännas bör visserligen, att, även om Örebrohovrättens domkrets får den sålunda antydda omfattningen, det nuvarande antalet från den ifrågasatta hovrättsdomkretsen fullföljda mål är i minsta laget för att kunna bereda full sysselsättning åt en på två divisioner arbetande hovrätt. Man torde emellertid härvidlag böra räkna med dels att fullföljdsfrekvensen från de närmast berörda domstolsområdena kan beräknas något stiga i samband med en ny hovrätts tillkomst och dels att det efter den nya rättegångsordningens genomförande troligen ej kan bliva möjligt för en hovrättsdivision att årligen slutligt avgöra ett lika stort antal mål som tillförne. Med det anförda har rådhusrätten i betraktande av fördelarna för Värmlands län av att en på två divisioner organiserad hovrätt varder inrättad i Örebro velat, om ock med viss tvekan, förorda den av Örebro stads drätselkammare gjorda framställningen.

Häradshövdingen i Östernärkes domsaga uttalade, att visserligen kunde mot den föreslagna domkretsen anmärkas, att befolkningen i vissa områden inom Västmanlands län skulle få det sämre ställt än under nuvarande ordning; mot olägenheten måste dock vägas de fördelar en Örebrohovrätt obestriddligen skulle medföra för en vida större befolkning. Vad drättselkammaren anfört därom att Örebro jämväl ur andra synpunkter än med avseende å kommunikationerna erbjöde alla förutsättningar att bliva en lämplig hovrättsstad torde jämväl äga sin riktighet.

Rådhusrätten i Kristinehamn tillstyrkte förevarande förslag, därest detta av organisatoriska skäl låte sig genomföra. Jämväl rådhusrätterna i Askersund och Lindesberg — den sistnämnda under framhävande av rent lokala synpunkter — tillstyrkte förslaget.

Länsstyrelsen i Örebro län framhöll, att en hovrätt i Örebro skulle för Örebro stad och län bliva till mycket stor fördel vore uppenbart. Ur den egna ortssynpunkten funnes sålunda all anledning att tillstyrka förslaget. Länsstyrelsen ansåg emellertid, att hänsyn även måste tagas till invånarna i de övriga län, som skulle med Örebro län förenas under en hovrätt. I vilken utsträckning dessa föredroge Stockholm respektive Göteborg framför Örebro som hovrättsstad torde icke allenast bero på mer eller mindre goda tågförbindelser utan även på bestående affärsförbindelser eller andra anledningar, som kunde göra det förmånligare att resa till den ena eller andra orten, och härom saknade länsstyrelsen grund för bedömande.

I övriga yttranden, däri frågan om en Örebrohovrätt berörts, avstyrktes förslaget härom. Svea hovrätt anförde inledningsvis, att det vore obestriddligt, att befolkningen i Örebro och Värmlands län samt i västra delen av Västmanlands län och i vissa delar av Kopparbergs län både med järnväg och eljest hade närmare till Örebro än till Stockholm. I följd härav skulle en inställelse inför hovrätt i Örebro draga lägre resekostnader än en inställelse vid Svea hovrätt i Stockholm. Såvitt anginge dessa landsdelar skulle i allmänhet också större eller mindre tidsvinst göras. Hovrätten anförde emellertid vidare, att emot de fördelar, större eller mindre, som sålunda skulle vinnas för vissa landsdelar, måste vägas de motsvarande olägenheter, som skulle uppstå på andra håll, och de ökade kostnader för det allmänna, som inrättandet av en ny hovrätt skulle medföra. För befolkningen i stora delar av Västmanlands och Kopparbergs län skulle, enligt vad en verkställd utredning visade, förslaget medföra ökad tidsspillan och resekostnad. Hovrätten yttrade härom:

Sålunda kan framhållas, att häradshövdingen i Västmanlands mellersta domsaga betecknar såsom fullkomligt verklighetsfrämmande ett förläggande av Salaorten och Västeråsorten under en hovrätt i Örebro samt tillägger, att det icke ens för den nordvästra delen av länet med huvudorterna Västanfors, Fagersta och Norberg torde vara någon obestriddlig fördel att vinna genom att få Örebro till hovrättsort i stället för Stockholm. Rådhusrätten i Västerås anför, att för Västmanlands län i dess helhet torde utan tvekan gälla, att Stockholm på ett helt annat sätt än Örebro intager ställningen av en centralort. Häradshövdingen i Hedemora domsaga, som på det bestäm-

daste motsätter sig förslaget och till stöd härför bland annat åberopar sig på enhälliga uttalanden av sina häradsnämnder, anför, att Ovansiljans, Nedansiljans, Falu och Hedemora domsagor, vilka kunde begagna sig av järnvägsförbindelserna Södra Dalarna—Krylbo—Stockholm, hava sämre förbindelser med Örebro än med Stockholm. Av vikt är vidare, att, såsom i flera yttranden framhålles, Kopparbergs län och betydande delar av Västmanlands län torde hava långt livligare ekonomiska förbindelser med Stockholm än med Örebro. De inkomna yttrandena synas också vittna därom, att inom dessa båda län förslaget icke anses innebära någon fördel för rättsvården utan fastmer mötes av allmänt motstånd.

Hovrätten uttalade i anslutning härtill, att det sålunda icke borde ifrågakomma att till en hovrätt med säte i Örebro lägga jämväl Västmanlands och Kopparbergs län. Hovrätten anförde vidare:

Hovrättens jurisdiktionsområde bieve sålunda begränsat till Örebro och Värmlands län. Vissa skäl kunde väl åberopas för att dit hänföra även en mindre del av Västmanlands län, men dessa skäl äga knappast den styrka, att de borde föranleda detta läns styckning mellan två skilda hovrättsområden. Även om nämnda del av länet införlivades med en till Örebro förlagd hovrätt, finge emellertid denna, såsom processlagberedningen framhåller, under nuvarande förhållanden ej ens en arbetsbörd, motsvarande den för en hovrättsdivision normala. Inrättandet av en hovrätt med så begränsade arbetsuppgifter måste bestämt avstyrkas. Såsom processlagberedningen framhåller, bliva väl hovrätternas arbetsbetingelser avsevärt förändrade i och med det nya rättegångsförfarandets införande, men det måste anses synnerligen ovisst, huruvida de från nämnda område fullföljda målen kunna förväntas under den nya ordningen erbjuda tillräckliga arbetsuppgifter för två divisioner, och hovrätter med svagare organisation skola enligt processlagberedningens förslag icke förekomma. Säkra hållpunkter för frågans avgörande vinnas först sedan rättegångsreformen trätt i tillämpning, och om, såsom Svea hovrätt på andra grunder föreslagit, Värmlands län bibehålles under denna hovrätt, står möjligheten öppen att framdeles upptaga frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro till förnyad prövning. Om sålunda denna fråga ställes på framtiden, bör tydligen efter rättegångsreformens genomförande sörjas för rättsvården inom Örebro och Värmlands län genom anordnande av hovrättsting i Örebro och Karlstad i den utsträckning detta kan befinnas erforderligt.

Samtliga häradshövdingar i Värmlands län liksom även rådhusrätten i Filipstad uttalade sig emot inrättandet av en hovrätt i Örebro.

Häradshövdingen i Västernärkes domsaga biträdde processlagberedningens ståndpunkt i denna fråga under förutsättning att regelbundet återkommande hovrättsting komme att hållas i Örebro och Karlstad. Även samtliga häradshövdingar och rådhusrätter i Västmanlands län avstyrkte förslaget om en Örebrohovrätt. Rådhusrätten i Västerås invände, bland annat, mot uttalandet, att genomförandet av sistnämnda förslag skulle medföra en jämnare och ur kostnadssynpunkt gynnsammare fördelning av de olika hovrätternas arbetsbelastning, samt framhöll, att ett genomförande av likställighet mellan hovrätterna i storlekshänseende ingalunda vore ett önskemål som självfallet bor-

de tillgodoses. Tvärtom kunde det ur flera synpunkter vara önskvärt, att för landets centrala delar funnes en hovrätt av något större storleksordning än de övriga, särskilt som den till Stockholm förlagda hovrätten måste antagas under alla omständigheter bliva av särskild betydelse för domareutbildningen. Ur statsfinansiell synpunkt torde ej heller en långt gående uppdelning av Svea hovrätt vara ägnad att medföra några fördelar utan tvärtom medföra ökade utgifter för det allmänna.

I avstyrkande riktning uttalade sig även samtliga härads hövdingar i Kopparbergs län samt rådhusrätten i Falun.

Även länsstyrelserna i Värmlands, Västmanlands och Kopparbergs län uttalade sig mot förslaget om en hovrätt i Örebro. Länsstyrelsen i Värmlands län yttrade:

Den verkliga anledningen till drätselkammarens framställning torde vara, att man i Örebro av förklarliga, lokala skäl önskar förläggandet till staden av en hovrätt, för vilken erforderlig domkrets sålunda måste skapas. Till stöd för Värmlands läns hänförande till denna domkrets åberopas, att inrättandet av en hovrätt i Örebro skulle medföra vissa fördelar särskilt beträffande kommunikationerna för Värmlands län. Såvitt länsstyrelsen kan finna, äro emellertid icke dessa fördelar av den beskaffenhet, att de — i den mån de föreligga — åtminstone för närvarande böra mot processlagberedningens mening föranleda den ifrågasatta uppdelningen av Svea hovrätt. Vad Värmlands län angår, synas de uppgivna fördelarna enligt länsstyrelsens mening icke uppväga förmånen för länet att tillhöra en större hovrätt, som är förlagd till huvudstaden, med vilken länet obestriddligen har livligare förbindelser än med Örebro.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anförde att vad ur kommunikationssynpunkt anförts till förmån för Örebroförslaget innebure väsentliga överdrifter. Endast beträffande de västligaste delarna av länet — Arbogaorten — vore förbindelserna något bättre med Örebro än med Stockholm. Länsstyrelsen anförde vidare:

Någon ställning som centralort för Västmanlands län i dess helhet har aldrig Örebro intagit och kommer nog icke heller att så göra, då den naturliga utfartsorten för Västmanlands handel och betydande industri är Stockholm, dit så gott som alla affärsförbindelser äro knutna. En förläggning av Västmanlands län till en hovrätt i Örebro skulle ur alla synpunkter bliva till avgjord nackdel för länet i dess helhet och ingalunda komma, såsom i framställningen påståtts, att i hög grad främja rättslivets utveckling i länet. Att överflytta någon del av länet till den föreslagna Örebrohovrättens doms-område torde enligt länsstyrelsens förmenande icke heller böra utan tvingande skäl äga rum. Då sådana skäl icke anförts, synes det icke finnas tillräcklig anledning att genomföra någon förändring i rådande ordning för Västmanlands läns vidkommande.

Samtliga i ärendet hörda enskilda sammanslutningar ansågo sig — åtminstone för närvarande — böra avstyrka inrättandet av en hovrätt i Örebro. Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar yttrade, att vad processlagberedningen anfört syntes innefatta synnerligen tungt vägande skäl för att icke, innan den nya rättegångsproceduren trätt i tillämpning, vidtaga andra anstalter för hov-

rätternas uppdelning än vad förhållandena syntes oundgängligen kräva och varom enighet i största möjliga utsträckning visade sig föreligga. Styrelsen ville uttala sig för att ifrågavarande organisationsspörsmål tills vidare uppsköttes i avbidan på införandet av den tillämnade nya rättegångsordningen.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfiskaler — som infordrat yttranden från länsavdelningarna i Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län — anförde:

Avdelningarna inom Kopparbergs och Västmanlands län hava förklarat, att dessa läns anslutning till en hovrätt i Örebro varken vore önskvärd eller lämplig, då nämnda län ägde bättre kommunikationer till Stockholm än till Örebro och dess kommersiella förbindelser vore knutna till Stockholm. Länsavdelningen i Värmlands län har däremot funnit detta läns förläggande under en hovrätt i Örebro icke innebära några nämnvärda olägenheter för länets befolkning; dock har det syntts avdelningen önskvärt att länet fortfarande finge tillhöra Svea hovrätts domkrets.

Vad därefter angår det i ärendet berörda förslaget om *inrättande av en hovrätt i Gävle* ansåg Svea hovrätt att på de skäl, som processlagberedningen anförde i denna del, borde tanken att till Gävle förlägga en hovrätt för Kopparbergs och Gävleborgs län icke för närvarande realiseras.

Bland häradshövdingarna i nämnda län voro meningarna något delade. Häradshövdingen i Västra Hälsinglands domsaga framhöll, att det för Gävleborgs län skulle vara lämpligt, om detta län och Kopparbergs län utgjorde domkretsen för en hovrätt med säte i Gävle, samt att det vore berättigat påstå, att arbetsbördan för en hovrätt för dessa två län — med hänsyn till att fastighetsmålen i regel vore synnerligen invecklade — skulle bliva större än vad processlagberedningen antagit. Vidare yttrade häradshövdingen, att om en ny hovrätt skulle inrättas inom det område, som processlagberedningen ansåge tills vidare bära lyda under Svea hovrätt, denna nya hovrätt borde främst omfatta Gävleborgs och Kopparbergs län. Häradshövdingen i Gästriklands västra domsaga framhöll, att det jämförelsevis korta avståndet mellan Gävle och Stockholm endast i obetydlig grad skulle göra en hovrätt mera lättillgänglig än vad med nuvarande organisation vore fallet. Vad anginge Kopparbergs län yttrade häradshövdingen i Falu domsaga, att inrättandet av en särskild hovrätt i Gävle ej torde kunna komma i fråga. Slutligen framhöll häradshövdingen i Hedemora domsaga, att befolkningen i trakten av Falun och i vissa delar av Hedemora domsaga hade goda kommunikationer med Gävle, att däremot kommunikationsförhållandena för övriga delar av länet vore sämre med Gävle än med Stockholm, att de ekonomiska förbindelserna för länet i gemen säkerligen vore livligare med Stockholm än med Gävle samt att sistnämnda stad ej torde hava någon betydelse för Kopparbergs län i kulturellt hänseende. Häradshövdingen hyste därför ej någon tvekan om att det vore fördelaktigare med en hovrättsförläggning i Stockholm än i Gävle. I andra yttranden förekom allenast en hänvisning till vad processlagberedningen uttalat om inrättande av en hovrätt med säte i Gävle.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anförde under hänvisning till ett av drättselkammaren i Gävle framlagt förslag, att området för den ifrågasatta Gävlehovrätten skulle utökas med den nordligaste delen av Uppsala län:

Ehuru ett hänförande av detta område till en i Gävle förlagd hovrätt givetvis skulle för befolkningen därstädes, som i stor omfattning tillhör Gävle handelsområde, vara fördelaktigt, torde dock en dylik uppdelning av Uppsala län på två hovrätter ur andra synpunkter visa sig mindre fördelaktig. För åstadkommande av önskvärd styrka i organisatoriskt hänseende för en i Gävle förlagd hovrätt anser länsstyrelsen för sin del i stället böra övervägas, huruvida icke till denna hovrätt borde hänföras, förutom Gävleborgs och Kopparbergs län, såväl Västernorrlands som Jämtlands län. Mot inrättande av en hovrätt med sålunda ifrågasatt omfattning kan visserligen anmärkas, att Gävle stad såsom belägen i sydligaste delen av domkretsen ej väl lämpar sig såsom säte för en sådan hovrätt. För befolkningen som helhet inom området skulle dock denna anordning medföra ej oväsentliga fördelar, och ur såväl organisations- som rekryteringssynpunkt synes en dylik hovrätt komma att motsvara de krav, som ställas på en överdomstol. Sedan tillräcklig erfarenhet vunnits angående arbetsbördans storlek för en dylik hovrätt, kunde frågan om en utbrytning av sistnämnda två län upptagas till prövning.

Örebro stad har framfört förslag om inrättande av en hovrätt med säte i Örebro, omfattande bland annat Kopparbergs län. En dylik hovrätt komme emellertid vad beträffar Kopparbergs län att bli mera lättillgänglig endast för befolkningen i dess sydligaste del, under det länet i stort sett måste anses mera betjänt av en hovrätt med säte i Gävle.

Länsstyrelsen anförde slutligen, att därest en hovrätt med säte i Gävle för närvarande icke skulle anses böra inrättas, borde Gävleborgs län i dess helhet alltjämt tillhöra Svea hovrätt.

Beträffande frågan om *inrättande av en hovrätt för Västernorrlands och Jämtlands län* anförde Svea hovrätt, att hovrätten vidhölle sin i utlåtantande över processlagberedningens yttrande den 22 december 1934 uttalade mening att — med ett hovrättsförfarande anordnat efter de av beredningen i yttrandet angivna riktlinjerna — mål från de fyra nordligaste länen icke lämpligen kunde upptagas av Svea hovrätt. Under åberopande av de erfarenheter i organisatoriskt hänseende som gjorts inom hovrätten för Övre Norrland, vilken vore organiserad på allenast en division, avstyrkte Svea hovrätt bestämt inrättandet av en hovrätt för Nedre Norrland med motsvarande organisation. Hovrätten anförde vidare:

Processlagberedningens tanke att, vid sidan av den redan befintliga norrländska hovrätten, inrätta ytterligare en hovrätt med ett jurisdiktionsområde, omfattande Västernorrlands och Jämtlands län, vilar tydligen på den förutsättningen, att under det nya rättegångsskicket envar av dessa hovrätter erhåller en arbetsbörda som ger full sysselsättning åt två divisioner. Där est denna uppfattning angående den blivande arbetsbördan är riktig — en fråga varom Svea hovrätt ej kunnat bilda sig någon bestämd mening — kan hovrätten ansluta sig till processlagberedningens förslag angående två norrländska hovrätter, såvitt angår tiden efter rättegångsreformens genomförande. Under nuvarande rättegångsskick föreligga däremot inom nämnda båda län uppenbarligen icke arbetsuppgifter för två hovrättsdivisioner och en hov-

rätt för Nedre Norrland bör följaktligen ej inrättas förrän i samband med rättegångsreformens genomförande.

Beträffande lämpligaste förläggningsorten för en hovrätt för Nedre Norrland hänvisade Svea hovrätt till vad hovrätten härutinnan anfört i ett utlåtande den 25 september 1936, däri hovrätten ansett valet böra stå mellan Sundsvall och Härnösand med ett visst företräde för den förstnämnda staden, om möjlighet skulle hållas öppen att framdeles utvidga hovrättens domkrets söderut.

Häradshövdingen i Ångermanlands södra domsaga uttalade sig i huvudsak i samma riktning som Svea hovrätt, under det att i övriga yttranden, däri denna fråga behandlades, processlagberedningens ståndpunkt biträdades.

Drätselkammaren i Örebro har sedermera i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 februari 1939 förklarat sig inse, att med hänsyn till de invändningar, som i en del av förut återgivna yttranden rests mot tanken på inrättandet redan nu av en hovrätt i Örebro, förslag härutinnan näppeligen kunde vara att förvänta för närvarande. Drätselkammaren hemställde emellertid att, då det syntes ytterst angeläget att hålla möjligheten öppen att i framtiden anpassa hovrättsindelningen efter erfarenheterna från den praktiska gestaltningen av det nya rättegångsförfarandet och därmed även möjligheten att framdeles upptaga frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro till förnyad prövning, Värmlands län för närvarande icke måtte läggas under hovrätten i Göteborg.

Med inrättande av hovrätten för Övre Norrland den 1 oktober 1936 påbörjades den uppdelning av de större hovrätterna, vilken, såsom i olika sammanhang framhållits, torde få anses utgöra en väsentlig förutsättning för genomförandet av den blivande rättegångsreformen. Processlagberedningen har jämväl i sitt den 29 november 1938 avgivna förslag till rättegångsbalk upptagit sex hovrätter mot för närvarande fyra.

Den indelning av riket i nya hovrättsdomkretsar, som må finnas erforderlig, bör om möjligt vara genomförd redan före ikraftträdandet av den nya rättegångsordningen. Jag är icke nu beredd att i ett sammanhang upptaga spörsmålet om den uppdelning av Svea och Göta hovrätter varom kan bli fråga. Sålunda torde ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om Svea hovrätts uppdelning — vilken fråga, på sätt av de förut återgivna yttrandena framgår, är föremål för mycket delade meningar — kräva ytterligare utredningar och överväganden. Däremot finner jag såsom processlagberedningen förordat frågan om en uppdelning av Göta hovrätt nu kunna bli föremål för prövning.

I denna fråga hava alla förslag sammanstämt därutinnan, att ur Göta hovrätt borde utbrytas en västsvensk hovrätt med säte i Göteborg. Det har därvid erinrats om, bland annat, att Göteborg vore den näst största staden i riket och tillika centrum för handel och sjöfart på landets västra kust ävensom att vissa av de kringliggande länen bildade en naturlig enhet omkring

Departements-
chefen.

- Göteborg. Någon tvekan om lämpligheten av att till denna stad förlägga den nya hovrätten torde icke föreligga.

Domsområdet för en till Göteborg förlagd hovrätt bör under alla förhållanden omfatta Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län. Fråga har emellertid uppstått huruvida jämväl Skaraborgs eller Värmlands län bör ingå i domsområdet.

Beträffande Skaraborgs län har processlagberedningen föreslagit, att detta län fortfarande skulle hänföras till det domsområde, som skulle lyda under en till Jönköping förlagd hovrätt. I en del yttranden har emellertid, huvudsakligen under åberopande av rådande kommunikationsförhållanden, förordats, att Skaraborgs län eller vissa delar därav skulle hänföras till Göteborgshovrätten. Vad härutinnan anförts synes emellertid icke innefatta tillräckliga skäl för att frångå processlagberedningens förslag i denna del. Anmärkas bör därjämte att en uppdelning av ett län på två hovrättsdomkretsar är förenad med vissa processuella olägenheter. Processlagberedningens förslag i denna del synes sålunda böra följas.

Vad därefter angår Värmlands län har processlagberedningen föreslagit dess överförande från Svea hovrätts nuvarande domsområde till en västsvensk hovrätt. Därvid har, bland annat, anförts, att Värmlands län geografiskt sett nära sammanhänge med de landsdelar, vilka i övrigt borde höra under en sådan hovrätt, samt att det kunde antagas att länets kommersiella förbindelser i minst lika stor utsträckning ginge över Göteborg som över Stockholm. Processlagberedningens förslag i denna del har biträts i enstaka yttranden, under det att det övervägande antalet i ärendet hörda myndigheter och enskilda sammanslutningar förordat att Värmlands län — i varje fall tills vidare — kvarbleve under Svea hovrätt. I flera av de yttranden, vilka gått i sistnämnda riktning, har riktigheten av de av processlagberedningen åberopade skälen ifrågasatts. Det har tillika framhållits, att de nuvarande kommunikationsförhållandena ingalunda syntes motivera en åtgärd, som innebure att den rättssökande allmänheten i Värmlands län finge utbyta Stockholm mot Göteborg såsom hovrättsstad. Under utredningsarbetet har jämväl berörts den tidigare väckta frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro med ett domsområde omfattande, bland annat, Värmlands län. Därvid har anförts, att därest detta län nu lades under hovrätten i Göteborg, frågan om inrättande av en hovrätt i Örebro med ett domsområde omfattande de fyra s. k. bergslagslänen, till vilka jämväl Värmland vore att hänföra, finge anses hava kommit i ett sådant läge, att förslaget om en dylik hovrätt definitivt fallit.

Otvivelaktigt kunna skäl anföras både för och emot förslaget att låta Göteborgshovrättens domsområde omfatta jämväl Värmlands län. Såsom redogörelsen för yttrandena i denna del visar, gå de lokala önskemålen övervägande i den riktningen att den nuvarande ordningen bör bibehållas. På grund härav och då därtill kommer att, såsom nyss nämnts, frågan om delning av Svea hovrätt icke för närvarande synes mogen att slutligt avgöras, torde med ett slutligt ståndpunktstagande av frågan om Värmlands läns inpas-

sande i det ena eller det andra hovrättsområdet tills vidare böra anstå och länet för närvarande böra kvarbliva under Svea hovrätt.

Om Göteborgshovrättens domsområde sålunda, åtminstone tills vidare, kommer att omfatta allenast Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, torde detta icke medföra några olägenheter med hänsyn till inrättandet av en västsvensk hovrätt. Av en i ärendet verkställd statistisk utredning, till vilken torde få hänvisas (Bilaga B), kommer nämligen antalet till hovrätten från nyssnämnda tre län fullföljda mål att åtminstone motsvara en normal arbetsbörda under nuvarande rättegångsordning för en hovrätt på två divisioner.

Upprättandet av en hovrätt i Göteborg, vilken synes böra givas namnet hovrätten för Västra Sverige, påkallar vissa lagändringar. I 8 kap. 3 § rättegångsbalken bör sålunda vidtagas ändring, innebärande att Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län skola höra under nämnda hovrätt. I den lag, varigenom ändringen företages, böra dessutom givas stadganden av innehåll att mål eller ärende, vari talan fullföljts i Göta hovrätt såsom allmän överrätt från domstol eller annan myndighet inom ifrågavarande tre län och uti vilket vid lagens ikraftträdande icke av hovrätten fattats slutligt beslut, skall för vidare behandling överlämnas till hovrätten för Västra Sverige. De närmare föreskrifter, som med avseende härå kunna finnas erforderliga, böra meddelas av Konungen. I 3 § förordningen den 15 oktober 1880, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs bör angivas, att ärenden angående lagfart av järnväg skola upptagas och prövas av inskrivningsdomaren i Jönköping, även då järnvägen till större delen av sin sträckning ligger inom domsagor under hovrätten för Västra Sverige. En uppdelning av ifrågavarande inskrivningsväsende mellan inskrivningsdomarna i Jönköping och Göteborg synes nämligen av praktiska skäl icke böra ske.

Tiden för de sålunda erforderliga lagarnas ikraftträdande torde böra bestämmas till den 1 oktober 1941 eller den senare dag Konungen bestämmer.

Till spörsmålen om de genom uppdelningen tillkomna hovrätternas organisation samt de kostnader, som betingas av hovrätternas inrättande, vill jag återkomma i ett annat sammanhang.

I enlighet med vad sålunda anförts hava inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ (Bilaga A) till detta protokoll utvisar, måtte för

¹ Det under 1) förut anmärkta förslaget, vilket är lika lydande med motsvarande vid propositionen fogade lagförslag, har här uteslutits ur bilagan.

det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Gösta Tidelius.

Bilaga A.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 15 oktober 1880, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs,¹ skall er-hålla följande ändrade lydelse:

Ärenden angående lagfart av järnväg upptagas och prövas av inskrivningsdomaren i Stockholm, då järnvägen till större delen av sin sträckning ligger inom domsagor under Svea hovrätt eller hovrätten för Övre Norrland, av inskrivningsdomaren i Jönköping, då järnvägen till större delen ligger inom domsagor under Göta hovrätt eller hovrätten för Västra Sverige, samt av inskrivningsdomaren i Kristianstad, då järnvägen till större delen ligger inom domsagor under hovrätten över Skåne och Blekinge.

Hava, sedan järnväg blivit hos någon av förenämnda inskrivningsdomare lagfaren, förändrade förhållanden inträtt, lyder järnvägen ändock fortfarande under den inskrivningsdomare, hos vilken den lagfors.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1941 eller den senare dag Konungen bestämmer.

---

¹ Ändrad lydelse, se SFS 1935:269.

Av hovrätterna¹ genom slutligt utslag avgjorda mål åren 1929—1938.

F r å n	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938 ²	Medeltal 1929—1938 ³	
											Antal	%
1 Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län	769	792	749	882	889	927	902	905	900	853	857	12.9
2 Värmlands län	232	231	174	171	199	200	230	234	216	234	212	3.2
Summa	1,001	1,023	923	1,053	1,088	1,127	1,132	1,139	1,116	1,087	1,069	16.1
3 Västernorrlands län	314	333	279	327	344	386	356	347	320	305	331	5.0
4 Jämtlands län	160	139	124	110	115	126	124	96	104	112	121	1.8
Summa	474	472	403	437	459	512	480	443	424	417	452	6.8
5 Svea hovrätts domsområde i övrigt	2,719	2,660	2,747	2,823	2,920	3,092	2,697	2,461	2,369	2,314	2,680	40.4
6 Göta hovrätts domsområde i övrigt	1,043	958	925	980	1,050	978	1,126	1,003	946	978	999	15.1
7 Hovrätten över Skåne och Blekinge	1,111	1,035	1,050	1,052	1,057	1,050	921	933	950	932	1,009	15.2
8 Hovrätten för övre Norrland ³	452	430	404	533	441	398	382	392	423	392	425	6.4
Summa för hela riket	6,800	6,578	6,452	6,878	7,015	7,157	6,738	6,371	6,228	6,120	6,634	100

¹ Hovrätterna såsom andra instans. — ² Preliminära siffror. — ³ Före 1 okt. 1936 motsvarande del av Svea hovrätts domsområde.

Nuvarande antalet ordinarie och extra ledamöter i hovrätterna.

Svea hovrätt	41
Göta hovrätt	20
Hovrätten över Skåne och Blekinge	12
Hovrätten för Övre Norrland	5

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 mars 1939.

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden LAWSKI,
VON STEYERN.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 3 mars 1939, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet E. Leche.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler lagrådets den 8 mars 1939 avgivna utlåtande över de den 3 mars 1939 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) *lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken; samt*
- 2) *lag om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs.*

Med förmälan att lagförslagen av lagrådet lämnats utan erinran samt att i det under 2) anmärkta lagförslaget vidtagits en mindre jämkning av redaktionell natur hemställer föredraganden, att förslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.